

Quare aliam ego rationem fuisse arbitror, quod et
terz mulieres de Iudæa, & legitime uxores fuerint,
ideoque opus non fuerit eas nominari; quia nemo
dubitare poterat filios, quos Evangelista recensit,
ex illis fuisse procreatos. De Rahab autem du-
bitari poterat, quia fuerat meretrix, & alienigena
de Bersabee, quia adultera; de Ruth, quia Moabitica,
de Thamar, quia extra legitimum coniugium
conceperat. Prætermissigitur Evangelista, quod
ordinarium erat, quodque per se intelligi poterat;
quod autem singulare ac dubium erat, exposuit,
quod aliis quoque locis ab eo factum animadverti-
mus. vti infra veritas.

Rahab an
meretrix
fuerit.

5. Salomon autem genuit Booz de Rahab. An hæc
fuerit Rahabilla Ierichontina, que Hebraeorum exce-
pit exploratore Iosue 2. i. an alia nemini eiusde-
audor operis imperfecti, qui falso Chrysolozus
dicitur, non audet affirmare. & Theophilus dubi-
tavit. Alii omnes, quos legitimus, illam eandem fu-
isse affirmant: nec egovlo modo dubito. Nec enim
nominata fuisse, nisi quod alienigena, quia meretrix,
quia de populo Dei bene merita. An autem fuerit
meretrix; veterum auctorum nemo, quod sciam
dubitavit, quia constat omnes meretricem &
appellari, & revera fuisse docent. Nonnulli tamen
Hebræi vi R. Silon. Ios. non meretricem sed hos-
pitam fuisse dicunt, quia caspionariam faceret, ideo-
que ad eam exploratores diverfisse. Id enim no-
men חַיִּיבָתִים etiam significare. Itaque Chaldaicum
verbum חַיִּיבָתִים quod hospitam declarat. Quia
sententiam Lyranus doctus sane & laboriosus in-
terpres tempor. vi arboribus, studio secutus est, vti
nostris temporibus notatores eodem animo secuti es-
sunt. Nos, quid de ea sententiam, copiosius eo lo-
co diximus. Nunc hoc tantum, me nullo prolixo
modo dubitare, quin vere fuerit meretrix, & quia
nomen חַיִּיבָתִים id semper significat, numquam vero
hospitam. Non enim dicitur, nisi hic locus, & alter
Ioel 3. 3. vbi pro hospita accipi videtur. Doctissimi
vero inter Hebræos exultant, resque ipsa de-
clarat, etiam duobus illis locis meretricem signifi-
care. Et quia septuaginta nūquam nisi meret-
tricem vocant, & quia ita D. Paulus Heb. 11. 31. &
Iacobus 2. 25. etiam appellat, & quia Chaldee
paraphrasæ, cuius isti auctores veterum sequun-
tur, non reddit hospitam, sed meretricem: nam ap-
pellatum חַיִּיבָתִים, quemadmodum adnota-
vit R. Dama, meretricem significat, vt Lud. 11. 1. &
16. 1. & 3. Reg. 3. 16. & quia vt sepe iam diximus
vna ex causis, cur hic fuerit appellata fuit, quod fu-
isset meretrix. At quis credat exploratores ad pub-
licum seorum potius quam ad hospitam diver-
fisse? Respondet Kuehli, hospitas meretrices esse
solere. Certe meretrices recipiebant hospitio. Sed
alia hinc nascitur questio, quomodo Salomon v-
nus, vt creditur, et principibus populi sui Rahab &
alienigenas & meretricem duxit vtumque lege
prohibitum, Exod. 24. 16. Deut. 7. 3. 3. Reg. 11. 2.
Deut. 23. 17. Recte ab aliis responsum est fuisse qui-
dem meretricem, sed esse dehisce. Alienigenas au-
tem non fuisse lege prohibita vxores ducere,
quod alienigenæ est hoc sed quod idololatricæ, hæc
enim legis ratio redditur. Exod. 34. 16. ne postquam
ipse fuerit formicæ, formicari fiant & filii tuos in
Deo. Quia labata causa alienigenas vxores du-
cere licebat. Nam & Dauidem virum sanctum Ma-
chab filium Regis Gessur sine vlla scripturæ repre-
hensione duxisse legitimus 2. Reg. 3. 3. quia est scri-
ptum non dicit, tamen non gentilem ad huc, sed fa-
ctam prius religionem Hebræam duxisse credendum
est. Multo vero magis credendum Rahab relicto
prius falte religionis errore & Salomone ductam
fuisse, cui id scriptura non obscure significat. Hæc
enim est confessio conuersæ Rahab Ios. 2. 11. Domi-
nus Deus respicit, ipse est Deus in celo situm, & in ter-

Alienigenas
quomodo lu-
das ducen-
bant.

Ara desumum Est autem vero simillimum, mulierem
quamuis prius meretricem, bene tamen meritam
de populo Dei principis viri coniugio honoratam
fuisse. Quodque de Rahab Ierichontina diximus,
id etiam de Ruth Moabide, & ipsa alienigena in tel-
ligendum est, quam etiam scriptura piæ fuisse docet.
Sic enim respondet Iosue. Populus tuus populus
meus, & Deus tuus, Deus meus, Rut. 1. 16.
Ob id autem genuit Iesse. Hic est pater Dauidis. Ita-
que merito est à quibusdam dubitatum, quomodo
inter Salomonem & Dauidem non nisi tres viri Booz
Obed, & Iesse numerentur, cum constet trecentos
sexaginta sex annos intercessisse. Templum enim
ceptum est edificari quadringentesimo octingenti-
mo anno postquam populus excesserat ex Aegypto
quarto vero anno regni Salomonis 3. Reg. 6. 1. De-
me quattuor annos, quos iam Salomon post Dauidis
mortem regnauerat 3. Reg. 2. 10. & septuaginta quos
Dauid vixerat 2. Reg. 4. & quadraginta in 9, quos
populus antequam eopeter Iericho in deserto ver-
satus fuerat (Nam illam vt Iordanem traiecit, Ierichon-
tem cepit Ios. 9. 1.) Inuenies reliquos trecentos
sexaginta sex annos. Lyranus, vt hunc modum
soluerit, tres Boos à Iudæis nominis alium conti-
nenter post alium fuisse dixit; merito ab aliis repre-
hensus, non solum quia ex scriptura non probat-
ur etiam quia contrarium scriptura probat, Na
Ruth 4. 18. genealogia à Phares vique ad Dauidem
textur, at vnus tantum Booz, sicut hoc loco, nume-
ratur. Idem ut 1. Par. 11. 12. præterquam quod si tres
fuisse nomine Booz, non iam quatuordecim in
hoc tetracta decade, sed sexdecim fuissent generatio-
nes. Id quod alii respondent, non esse incredibile
quatuor homines, aut præteritum tempus, quo
hæc humana via, siue natura, huc temperata longua
tardabat; trecentos sexaginta sex annorum
numerum æquasse. Nam si Salomonem numeret,
quem vero simile est, cum Rahab vxorem duxit,
fuisse adolescentem, inuenies singulos infra cen-
tum vixisse annos, cum illo eodem tempore centum
vigineti immensis licet laboribus exercitæ Moles
vixerit, Deut. 34. 7.

6. Iesse autem genuit. Humilis conditionis fuisse
Iesse constat. Nam Saul opprobrii causa Dauidem
filium Iesse solabar appellare 1. Reg. 20. 27. 30. 31. &
22. 7. 8. 9. 12. & 25. 10. Elcitus tamen est, vt esset rex
regni Christi. Exitus enim erant filios de radice Iesse
Ios. 18. 1.

Dauid regem. Dauid, cum multi alii reges nume-
rentur, solus rex cognominatur, quia primus, & quia
perpetuus regni promissio illi facta est 2. Reg. 7. 12. &
1. Par. 17. 11. & Psal. 88. 4. & 131. 11. Nam etiam Saul ante
regnauerat, tamen nec ad Christi genus pertinebat;
neque diuina voluntate, sed in temperata populi
studio electus est, vt non regni Dei, sed Iudæorum
fuisse videatur, quasi ad tempus à Deo concessus,
dum Dauid adolesceret, quem Dominus secebat
eundem cor suū futurum fuisse; & vt Iudas fibi et
ipsum, nisi ipse Deus regni iugum imposuisset, dicitur.
Ex ea qua fuit vna. Mirum statim legitur vt dicitur
cur Bethsabee Evangelista suo nomine non appellat,
sed circumlocutione descripta. Quod
quidam ideo factum fuisse dicunt, quod Bethsabee non
ex marito, quam ex nomine suo esse. Quod non
ita est, nam vna in scriptura raro, Bethsabee sape no-
minatur. Præterquam quod non poterat regis vxor
priuato milite non esse celeberr. Alii quod coniecta
fuerit homicidii mariti sui, vt Kenigius. Quod ne-
que credibile est, & ea potius de causa fuisse nomi-
nata. Alii refricare volunt putant Evangelistam memo-
riam adolcenti Dauid, sicut supra reuocatur, & no-
minauit. Verum causam fuisse exillimo, quod vult
erit Evangelista rem, vt erat, fideliter narrare, Salomonem
enim Iosue scripturæ Bethsabee, quæ quamvis vxor
ante fuisse vxor, tamen non erat tum, Sed legitima
Dauidis

17

IN MATTH. CAP. I.

Dauidis vxor, cum ex ea Salomon procreatus est. A
Ne quis Salomonem ex adulterio natum putaret. Ita-
que de vna & eadem re clarior verendum ex illi-
marum; ex ea que fuerat vxor) vxor. Quæquam
quod noster dixit interpret, id em significat. Nam si
dixisset, ex ea que erat vxor, indicasset, eam vxorem
fuisse vxor tum, cum ex ea Salomon conceptus est.
Cum vero dixerit, ex ea que fuit, satis ostendit fuisse
quidem ante, sed non fuisse tunc cum Salomone
concepto. Itaque non video cur fuerit à quibusdam ve-
tis interpret reprehendendus. Esti, vt ante dixi,
non distat clarior esse, fuerat.

3. Ioram autem genuit Oziam. Ioram non Oziam
sed Ochoziam; Ochoziam autem Ioram; Ioram, Ama-
liam: Amalia demum Oziam genuisse eum, qui hoc loco
ad Ioram genitum fuisse dicitur, ex illa
Regum manifestum est. 4. Regum 8. 24. & 11. 2. &
12. 21. & 14. 11. & 1. Paralip. 3. 11. & 2. Par. 26. 1. Ozias
autem elio nomine Azarias vocabatur 4. Re. 14. 21.
& 1. Par. 3. 11. & 2. Par. 26. 1. Itaque hinc difficilis que-
stionem ex illa vna cur Evangelista tres reges O-
choziam Ioram, Amalia in tessa genealogia lines præ-
termissit; altera quomodo dicit Ioram Oziam ge-
nuisse cum Oziam non Ioram: sed ab Amalia
genitum fuisse? Ad priorem questionem aliqui respo-
dunt, ideo hos tres reges prætermissos, quia propo-
situm erat Evangelistæ tribus tetracta decibus tota
Christi genealogia comprehendere. Quod si eos
numerat, in hac secunda tetracta decibus, non qua-
tuordecim, sed septendecim fuissent generationes.
Hos autem potius quam alios prætermississe, quod
peccatores fuerint, quippe qui semini Achab regis
Iudæ sanguinem misissent. Hac primum Hilari
& Hieronymi deinde multorum sententia est. Que
vltimæ mihi ita probari possent, vt opus non esset
mellorem querere. Sed vix mihi persuadere pos-
sum, Evangelistam tantum numeri mysterio (si
est tamen mysterium) tribuisse; vt ob eam causam
tres reges præteritæ debuisset. Nam isto quidē mo-
do non tribus solus in tessa tetracta decibus, sed tribus et
iam decadibus, se minore etiam numero compre-
hendere totam genealogiam potuisset, nec ne-
peccatores defuissent, quos merito prætermississe vide-
retur. Præterquam quod nec illi tam mali fuerint,
vt præteriri, nec alii tam boni vt recenserentur.
Nam Ios. & Amalia inter bonos reges in scri-
ptura numerantur, qui rectum fecerint coram Do-
mino. 4. Reg. 12. 2. & 4. 3. & Salomon multo peiora
fecit, & idololatram non solum, vt illi, non deleuit,
sed primus inuenit. 3. Reg. 11. 6. 7. & 4. Reg. 25. 13.
Quod autem isti, cum domo Achab coniugia co-
pularint, male fecerint, prius tamen fecisse Salo-
monem fatendum est, qui non ex familia Achab,
qui est malus, tamen eiusdem erat populi, & peccati
penitentiam egit. 3. Reg. 21. 29. sed ex alienigenis
idololatri, non vnâ vt isti, sed multis vxores du-
xerit, quarum est impietatem imitatus, Reg. 11. 2.
Neque verum est, illos tres reges ex domo Achab
vxores duxisse. Nam Ochozias duxit vxorem ex Ber-
sabee, ex qua genuit Ioram. 4. Reg. 11. 1. Ios. autem v-
xorem habuit Ierololymitanâ. 4. Reg. 14. 2. Ama-
liam similiter ex Ierololytam vxorem habuisse dicitur
4. Reg. 15. 2. Itaque si ob affirmatam communem
domo Achab aliquam genealogia excludendus er-
rat; Iosaphat potius erit excludendus, qui primus
omnium Achab æmulatione dicitur fuisse conuinctus
2. Par. 28. 1. & eius filius Ioram qui filiam Achab vxor
nem accepit 4. Reg. 8. 18. Malum ergo idcirco exclu-
sus dicere, quod nati essent ex semine Achab. Nam
Ioram ex filia Achab Ochoziam; Ochozias de deinde
Ioram; Ioram vero Oziam genuit. Itaque non propter
hæc, nec propter partum suorum, sed propter Ach-
ab peccata ex catalogo parentum Christi delati
sunt. Et vt dicam melius, non tam propter impietatem
Achab, quam propter promissionem Dei, qui
per Eliam Prophetam comminatus illi fuerat se o-

18

mnem eius posteritatem penitus deleturum. 3. Re-
21. 2. quod vsque ad quartam generationem intel-
ligendum erat, quæ in Amalia terminata est. Nam
vxor Ioram filia Achab; prima erat generatio: O-
chozias, secunda: Iosias, tertia: Amalia, quarta. Quæ
admodum è contrario Iesu, quamuis malo etiam re-
gi, quia tamen iussu Domini Achab posteritatem de-
leuit, Deus posteritatem promissit, que vsque ad quar-
tam pro eo generationem regnaret. 4. Reg. 10. 30 &
15. 12. Non ergo sunt tres isti reges numerati, quia et-
si vixerunt, atque regnarunt, tamen espie minui e-
rant; & diuina sententia condemnati, quodam mo-
do civiliter mortui. Sic ego interpretor, hac con-
tentus interpretatione, dum meliorem inuenio.
Vni tantum in ea nondum video, quod nemo quid sciam,
hoc loco atque tetracta decibus, Quod Ochozias
non dicitur in scriptura filius filie Achab, sed A-
thalie filie Amri regis Israel. 4. Reg. 8. 26. & 11. 1. &
2. Par. 22. 10. Quod si ita est, neque Ochozias, ne-
que qui post eum consecuti sunt, Iosias, & Amalia ex
Achab genus duxerunt; itaque non propterea fue-
rant de catalogo regum expungendi. Respondendo
me exultare Athalia matrem Ochoziam, quam
uis filiam Amri scriptura vocet, non fuisse eius pro-
prie filiam; sed Achab; vocari autem filiam Amri,
id est, neminem Hebræorum non ignorata consue-
tudinem. Nam Achab filia erat Amri. 3. Reg. 16. 29.
Vt autem ita sentiam, huius rationibus adducor. Pri-
mum, quod scriptura distinctis verbis dicit Ioram
accepisse in vxorem filiam Achab 4. Reg. 8. 18. nec
legimus illum aliam vxorem habuisse, ex qua O-
choziam suscipere potuisset. Deinde, quod Ioram
dum Domini mandato extinguit posteros Achab,
inter eos Ochoziam regem Iudæ etiam occidit
4. Reg. 9. 27. minime profecto occisurus nisi nepos
fuisse Achab, cum nullas cum illi gereret inimicitias.
Noluit autem fortassis scripturæ Athalia filiam
Achab, sed Amri potius appellare, propterea
exeratam memoriam Achab, & ne sibi contradicere
videretur, cum diceret omnem eius posteritatem
fuisse deletam. Delati enim erant omnes, qui erant
in Samaria. Athalia autem, que erat in Ierusalem
per Iehu deleri non potuit. Que tamen ipsa sententiam
Dei non effugit; nam paulo post, cum Iosias
eius filius regnum misisset, occisus est. 4. Reg. 16. 10.
Vt sit, nec certe sententia Hebræorum diligentes ha-
rum rerum inuelligatores, suffragatores habes R.
Dauid, & R. Levi. B. G. 4. Reg. 8. 26. Vnus adhuc
hoc loco scrupulus reliquus est; Quomodo dicitur
loram Oziam genuisse, cum non ipse, sed Ama-
liam eum genuerit? Respondendo verbum signifi-
hoc in loco non esse proprie, & physice, sed vulgari-
ter accipiendum. Vt ergo autem ita loquimur, A-
dam genuit omnes homines, quamuis non igno-
ratis non ipsum per sese, sed per filios & posteros su-
os genuisse.

11. Iosias autem genuit Iechoniam, & fratres eius. Ma-
ior est obscuritas huius loci, vt mihi quidem a vide-
tur, quam multa videri solet. Fidem aduersarij non
sibi faciunt. Nec enim sine causa Porphyrius olim
Christianis hunc locum, tamquam inextricabilem
obiciebat; vt Hieronymus scribit Dan. 1. Iosias rex
ille fuit, qui 4. Reg. 22. & 23. & 2. Par. 34. & 35.
tantopere laudatur, vt dicitur fecisse, quod placuit
erat coram Domino, ambulasse in omni iustitia
Dauidis patris sui, non declinasse nequæ ad dexteram
neque ad sinistram 4. Reg. 22. & 2. Paralip. 34. 2. qui
templum Domini restaurauit. 2. Par. 35. 10. legitimum
Dei cultum restituit, idololatram aboluit, librum
legis negligentia superiorum regum perditum
per Helciam Pontificem inuenit. 4. Reg. 22. 8 &
2. Par. 34. 14. Ob cuius mortem tradidit Hebræi
Iam factio-
nera Ieremia fuisse cæcositas, vt eo loco dixit
9. Hinc ergo quatuor fuerunt filij 1. Par. 3. 15. Iosias &
& Iosias appellabatur. 4. Reg. 23. 26. 31. Iosiam, Se-
decias, gunt Mathanias dicitur 4. Reg. 24. 17. Selli,
Vnde

19

Dauidis vxor, cum ex ea Salomon procreatus est. A
Ne quis Salomonem ex adulterio natum putaret. Ita-
que de vna & eadem re clarior verendum ex illi-
marum; ex ea que fuerat vxor) vxor. Quæquam
quod noster dixit interpret, id em significat. Nam si
dixisset, ex ea que erat vxor, indicasset, eam vxorem
fuisse vxor tum, cum ex ea Salomon conceptus est.
Cum vero dixerit, ex ea que fuit, satis ostendit fuisse
quidem ante, sed non fuisse tunc cum Salomone
concepto. Itaque non video cur fuerit à quibusdam ve-
tis interpret reprehendendus. Esti, vt ante dixi,
non distat clarior esse, fuerat.

3. Ioram autem genuit Oziam. Ioram non Oziam
sed Ochoziam; Ochoziam autem Ioram; Ioram, Ama-
liam: Amalia demum Oziam genuisse eum, qui hoc loco
ad Ioram genitum fuisse dicitur, ex illa
Regum manifestum est. 4. Regum 8. 24. & 11. 2. &
12. 21. & 14. 11. & 1. Paralip. 3. 11. & 2. Par. 26. 1. Ozias
autem elio nomine Azarias vocabatur 4. Re. 14. 21.
& 1. Par. 3. 11. & 2. Par. 26. 1. Itaque hinc difficilis que-
stionem ex illa vna cur Evangelista tres reges O-
choziam Ioram, Amalia in tessa genealogia lines præ-
termissit; altera quomodo dicit Ioram Oziam ge-
nuisse cum Oziam non Ioram: sed ab Amalia
genitum fuisse? Ad priorem questionem aliqui respo-
dunt, ideo hos tres reges prætermissos, quia propo-
situm erat Evangelistæ tribus tetracta decibus tota
Christi genealogia comprehendere. Quod si eos
numerat, in hac secunda tetracta decibus, non qua-
tuordecim, sed septendecim fuissent generationes.
Hos autem potius quam alios prætermississe, quod
peccatores fuerint, quippe qui semini Achab regis
Iudæ sanguinem misissent. Hac primum Hilari
& Hieronymi deinde multorum sententia est. Que
vltimæ mihi ita probari possent, vt opus non esset
mellorem querere. Sed vix mihi persuadere pos-
sum, Evangelistam tantum numeri mysterio (si
est tamen mysterium) tribuisse; vt ob eam causam
tres reges præteritæ debuisset. Nam isto quidē mo-
do non tribus solus in tessa tetracta decibus, sed tribus et
iam decadibus, se minore etiam numero compre-
hendere totam genealogiam potuisset, nec ne-
peccatores defuissent, quos merito prætermississe vide-
retur. Præterquam quod nec illi tam mali fuerint,
vt præteriri, nec alii tam boni vt recenserentur.
Nam Ios. & Amalia inter bonos reges in scri-
ptura numerantur, qui rectum fecerint coram Do-
mino. 4. Reg. 12. 2. & 4. 3. & Salomon multo peiora
fecit, & idololatram non solum, vt illi, non deleuit,
sed primus inuenit. 3. Reg. 11. 6. 7. & 4. Reg. 25. 13.
Quod autem isti, cum domo Achab coniugia co-
pularint, male fecerint, prius tamen fecisse Salo-
monem fatendum est, qui non ex familia Achab,
qui est malus, tamen eiusdem erat populi, & peccati
penitentiam egit. 3. Reg. 21. 29. sed ex alienigenis
idololatri, non vnâ vt isti, sed multis vxores du-
xerit, quarum est impietatem imitatus, Reg. 11. 2.
Neque verum est, illos tres reges ex domo Achab
vxores duxisse. Nam Ochozias duxit vxorem ex Ber-
sabee, ex qua genuit Ioram. 4. Reg. 11. 1. Ios. autem v-
xorem habuit Ierololymitanâ. 4. Reg. 14. 2. Ama-
liam similiter ex Ierololytam vxorem habuisse dicitur
4. Reg. 15. 2. Itaque si ob affirmatam communem
domo Achab aliquam genealogia excludendus er-
rat; Iosaphat potius erit excludendus, qui primus
omnium Achab æmulatione dicitur fuisse conuinctus
2. Par. 28. 1. & eius filius Ioram qui filiam Achab vxor
nem accepit 4. Reg. 8. 18. Malum ergo idcirco exclu-
sus dicere, quod nati essent ex semine Achab. Nam
Ioram ex filia Achab Ochoziam; Ochozias de deinde
Ioram; Ioram vero Oziam genuit. Itaque non propter
hæc, nec propter partum suorum, sed propter Ach-
ab peccata ex catalogo parentum Christi delati
sunt. Et vt dicam melius, non tam propter impietatem
Achab, quam propter promissionem Dei, qui
per Eliam Prophetam comminatus illi fuerat se o-

19

Dauidis vxor, cum ex ea Salomon procreatus est. A
Ne quis Salomonem ex adulterio natum putaret. Ita-
que de vna & eadem re clarior verendum ex illi-
marum; ex ea que fuerat vxor) vxor. Quæquam
quod noster dixit interpret, id em significat. Nam si
dixisset, ex ea que erat vxor, indicasset, eam vxorem
fuisse vxor tum, cum ex ea Salomon conceptus est.
Cum vero dixerit, ex ea que fuit, satis ostendit fuisse
quidem ante, sed non fuisse tunc cum Salomone
concepto. Itaque non video cur fuerit à quibusdam ve-
tis interpret reprehendendus. Esti, vt ante dixi,
non distat clarior esse, fuerat.

3. Ioram autem genuit Oziam. Ioram non Oziam
sed Ochoziam; Ochoziam autem Ioram; Ioram, Ama-
liam: Amalia demum Oziam genuisse eum, qui hoc loco
ad Ioram genitum fuisse dicitur, ex illa
Regum manifestum est. 4. Regum 8. 24. & 11. 2. &
12. 21. & 14. 11. & 1. Paralip. 3. 11. & 2. Par. 26. 1. Ozias
autem elio nomine Azarias vocabatur 4. Re. 14. 21.
& 1. Par. 3. 11. & 2. Par. 26. 1. Itaque hinc difficilis que-
stionem ex illa vna cur Evangelista tres reges O-
choziam Ioram, Amalia in tessa genealogia lines præ-
termissit; altera quomodo dicit Ioram Oziam ge-
nuisse cum Oziam non Ioram: sed ab Amalia
genitum fuisse? Ad priorem questionem aliqui respo-
dunt, ideo hos tres reges prætermissos, quia propo-
situm erat Evangelistæ tribus tetracta decibus tota
Christi genealogia comprehendere. Quod si eos
numerat, in hac secunda tetracta decibus, non qua-
tuordecim, sed septendecim fuissent generationes.
Hos autem potius quam alios prætermississe, quod
peccatores fuerint, quippe qui semini Achab regis
Iudæ sanguinem misissent. Hac primum Hilari
& Hieronymi deinde multorum sententia est. Que
vltimæ mihi ita probari possent, vt opus non esset
mellorem querere. Sed vix mihi persuadere pos-
sum, Evangelistam tantum numeri mysterio (si
est tamen mysterium) tribuisse; vt ob eam causam
tres reges præteritæ debuisset. Nam isto quidē mo-
do non tribus solus in tessa tetracta decibus, sed tribus et
iam decadibus, se minore etiam numero compre-
hendere totam genealogiam potuisset, nec ne-
peccatores defuissent, quos merito prætermississe vide-
retur. Præterquam quod nec illi tam mali fuerint,
vt præteriri, nec alii tam boni vt recenserentur.
Nam Ios. & Amalia inter bonos reges in scri-
ptura numerantur, qui rectum fecerint coram Do-
mino. 4. Reg. 12. 2. & 4. 3. & Salomon multo peiora
fecit, & idololatram non solum, vt illi, non deleuit,
sed primus inuenit. 3. Reg. 11. 6. 7. & 4. Reg. 25. 13.
Quod autem isti, cum domo Achab coniugia co-
pularint, male fecerint, prius tamen fecisse Salo-
monem fatendum est, qui non ex familia Achab,
qui est malus, tamen eiusdem erat populi, & peccati
penitentiam egit. 3. Reg. 21. 29. sed ex alienigenis
idololatri, non vnâ vt isti, sed multis vxores du-
xerit, quarum est impietatem imitatus, Reg. 11. 2.
Neque verum est, illos tres reges ex domo Achab
vxores duxisse. Nam Ochozias duxit vxorem ex Ber-
sabee, ex qua genuit Ioram. 4. Reg. 11. 1. Ios. autem v-
xorem habuit Ierololymitanâ. 4. Reg. 14. 2. Ama-
liam similiter ex Ierololytam vxorem habuisse dicitur
4. Reg. 15. 2. Itaque si ob affirmatam communem
domo Achab aliquam genealogia excludendus er-
rat; Iosaphat potius erit excludendus, qui primus
omnium Achab æmulatione dicitur fuisse conuinctus
2. Par. 28. 1. & eius filius Ioram qui filiam Achab vxor
nem accepit 4. Reg. 8. 18. Malum ergo idcirco exclu-
sus dicere, quod nati essent ex semine Achab. Nam
Ioram ex filia Achab Ochoziam; Ochozias de deinde
Ioram; Ioram vero Oziam genuit. Itaque non propter
hæc, nec propter partum suorum, sed propter Ach-
ab peccata ex catalogo parentum Christi delati
sunt. Et vt dicam melius, non tam propter impietatem
Achab, quam propter promissionem Dei, qui
per Eliam Prophetam comminatus illi fuerat se o-

virginis Maria sine viro ex Spiritu Sancto conce-
ptum; & cap. 3. 23. putatum fuisse, id est, non fuisse
filium Ioseph, verum vero 31. eiusdem 1. capit. dicit
idem Angelus, Et dabit illi Dominus sedem David pa-
tris sui, sic ver. 69. Zacharias canit, Et erexit cornu salu-
tis nobis in domo David patris sui. Ec. 2. 4. scribit Ioseph
& Mariam ascendisse ex Galilee in Iudam in
ciuitatem Dauid, quae vocatur Bethlehem, vbi bi-
describerentur, quod essent ex familia Dauid. In ex-
teris vero libris noui Testamenti passim non à tur-
ba populari, sed ab Apostolis dicitur filius esse Dau-
id. Rom. 1. 3. 2. Timoth. 2. 8. Apocal. 22. 16. Quo ergo
modo Maria cognata erat Elizabethae ex filia-
bus Aaron? recte respondet Augustinus, quod si quada-
gelima septima in lib. Iud. aliquem ex tribu Iuda &
familia Davidis aliquam ex tribu Levi uxorem du-
xisset, unde Beata virgo Maria originem traxerit,
nam ne illi quidem ipsi, qui Beatam Virginem non
ex tribu Dauid, sed ex tribu Levi fuisse dicunt, ne-
gare possunt illam non fuisse Ioseph, quem ex tribu
Dauid fuisse non negant. Quo autem modo fieri
poterit, ut in eis diuersas tribus coniugia miserentur,
paulo post dicam. Haec tamen constat Euange-
listas, dum Ioseph genealogiam narrant, etiam Mariae
genealogiam recensere.

Itaque restat secunda quaestio, cur non potius ad
Mariam quam ad Ioseph genealogiam deduxerint:
cum id fuisse nihil dubium, & ad genus Christi
intelligendum multo clarior. Qui respondent Eu-
angelistas multorum opinionum seruire voluisse, qui
vt ait Lucas, 3. 3. Christum filium Ioseph esse arbi-
trabantur, & in ista Euangelista faciunt: & non
vident non debuisse eum ista ratione de Spiritu San-
cto non ex Ioseph conceptum dicere, ver. 18. 20. 25.
Veretur ergo illi eius rei duas rationes reddiderit.
Alteram, quod non fuerit Hebraeorum consuetudo
genealogiam per mulieres ducere. Quod vt est cer-
tum, ita ad soluendum quaestionem non satis est: po-
terat enim genealogia vique ad Mariam per viros
de more duci: Maria vero sola, quia praeter consu-
tudinem ex Spiritu conceperat, praeter consue-
tudinem numerari. Itaque hanc rationem, quae sola
non sufficiebat, altera ratione corroborabant, legem
fuisse Num. 36. 6. 7. vt ex sua quisque tribu uxorem
diceret, ne hereditates ab vna tribu in aliam
auerterentur: quam legem à Ioseph, cum vir esset
iuulus, fuisse seruatum: Sic Hieron. Ambro. Aug.
Eucherius. Damascenus quoque supra designauimus.
Iudaei tamen & hoc tempore, quo maxime incre-
dulas te gnari, ingenij magnitudinem incredulitate
merentur, in hac ratione non acquiescunt. Eam enim
legem ne à iustis quidem hominibus ser-
uatam fuisse. Nam parentes Mariae sanctissimae Christi
matris ipsi erant, tamen cum ipsi essent ex tribu Iuda,
cum tribu Levi connubia iunxerunt, & Iud. 21. 7.
vnde cum tribus iurant se tribu Benjamin filias suas
nupti non daturas propter insignem facinus, quasi de-
tunc inter se, & antea illi publice alia aliis darent.
Iustus etiam erat Dauid, tamen cum ipse ex tribu
esset Iuda, & Saul ex tribu Benjamin, 1. reg. 9. 1. Mi-
chol filiam eius duxit, 1. reg. 8. 27. Iustus Ioiada sacerdos
ex tribu Iuda, filium tamen Ioram Regis ex tri-
bu Iuda in matrimonio accepit, secundo Paralip.
vigefimo secundo, vnde cum. Aude quod ea lex
non intell. gebatur, nisi de mulieribus, quae cum
suares non haberent, in hereditatem succedebant,
vt Ambrosius etiam interpretatur lib. 3. in Luc. tunc
enim non licebat illis alterius tribus viros nubere,
ne paterna hereditas in aliam tribum traduceretur.
Hae enim ratio reddidit legis. Quare non satis
est legem allegare, & Ioseph ac Mariae parentes pro-
bare iustos, sed necessarium praeterea est docere
Mariam Virginem non hereditate fuisse, veni non po-
tuit extra tribum suam nubere. Quod ex sacris qui-
deam literis non constat: si constaret, tamen non ia-
tus esset, vt ea in qua versamur, quaestio solueretur.

Quid enim? si Beata Maria ex eadem tribu proprie
rea sequitur ex eadem esse familia? quatenus videro
multos interpretes non animaduertere. Itaque respondeo,
legem illam eius interpretationem vera-
ram esse: idemque hoc verba illa, quae perferuntur ab ad-
uerfariis, inter diuersas tribus fuisse copulata, q. in il-
lis ratio legis locum non haberet, sed ad nota vulgo
fuisse Ioseph & Mariam non ex eadem modo tribu,
sed ex eadem prorsus esse familia, vt Euangelistae non
dixerint illud etiam addo, ex illis me B. Virgini-
re Ioseph, tanquam maxime omnium propinquo,
non solum sponte, verum etiam necessitate legis traditum
fuisse. Credo n. legem illam Num. 36. 6. 7. non solum
de eadem tribu, sed etiam de eadem familia intelligi
debere: vt, cum mulier aliqua paterna hereditatis
sola haeres esset, non possit nisi eiusdem familiae viro,
& quidem in quibus nuberet. Ad hoc adducatur ratio
legis: quae apparet, prohibere extra propriam
tribum nubere, ne hereditates q. Dei arbitrio inter eas
tribus aequaliter fuerant distributae, Ios. 19. perturbaren-
t. At eadem ratio in singulis familiis locum habet,
quae in eodem quoque tribu aequaliter terre por-
tionem acceperant. Hoc enim est, quod iam saepe di-
citur, Ios. 10. per cognationes suas. Certe Hilari. cant.
in Matt. 1. Mariam ex lege Ioseph nuptis affirmat,
& Eucher. 9. in Matt. & Theoph. & Euth. in Com.
legem non de eadem tantum familia interpretantur.
Sed quid opus est coniecitur, ut testibus, cum
scriptura ipsa vtrumque doceat. Sic enim est Hebr.
וְיִשְׁתָּהּ הַלְוִיָּת וְהָיָה לָהּ כְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל כְּכָרֵי אֲבוֹתָיִם לְאִשְׁתּוֹ אִשְׁרָאֵלִית. Omnis
fuit haeres hereditatis ex tribu filiorum Israel, vnde
familia tribus patris sui erit in uxore, vt possideat filij
Israhel vnusquisque hereditatem patrum suorum. Nullus
enim eam frater habuisse, non ex traditione tan-
tum: sed ex sacris etiam literis manifestum est, quae
eius huiusmodi fratres non tacuisse. Haec
igitur omnia fecerunt, vt Euangelista contenti fue-
runt Ioseph genealogiam demonstrasse, quam cer-
tum ac notum erat eandem esse Mariae. Atque in
hac re Mattheus Lucasque consentiunt. Veniamus
nunc ad ea, in quibus videtur dissentire. Quae mul-
ta sane sunt, Primum, quod Mattheus Ioseph filium
Iacob, Lucas Heli fuisse dicit. Secundum, quod à
Ioseph vique ad Zorobabel Lucas diuersos pro-
prios Christi parentes numeratate Mattheus. Tertium,
quod Mattheus à Ioseph vique ad Zorobabel
non numerat, nisi nouem, Lucas vero duodecim
vigin. Quartum, quod Mattheus dicit, Salathiel
filium fuisse Iechoniam, Lucas Neri. Quintum, quod
à Salathiel vique ad Dauid alios rursus Lucas,
quam Mattheus recenset: & Mattheus per Salo-
monem, Lucas per Nathan id Dauidem peruenit.
Sextum, quod Mattheus Ioseph constituit ad filios de-
scendendo: Lucas à filiis ad parentes ascendendo
progreddiatur.

Quod ad primum discrimen attinet, Aug. lib. 2.
qq. Euang. q. 5. & li. 2. de consensu Euang. cap. 2. & 3.
tribus modis responderi potest posse. Primo, Heli
apud Lucam patrem dici Ioseph, non quod pater, sed q. so-
cer esset, paterque B. Virginis, idem qui Iosachim
alio nomine vocari solet: Iacob autem, quod vere
pater esset. Quae responsio nec Augustino displicet:
& nonnullis aliis valde placuit, vt auctori libelli de
ortu Beate Virginis falso inscripti Hieronymo, &
recentioribus valde multi. Mihi quoque placet, et
nisi viderem Euangelistas verum Ioseph genus de-
scribere voluisse, illam subtilitatem probare non
qua, quae vir quidam etatis nostrae sane perquam
eruditus scribit, cum Lucas dicit de Christo, Filium,
vt patet, Ioseph, qui fuit Heli: relationis, qui non ad
Ioseph, sed ad Christum referendum: vt sit sensus,
qui Christus fuit filius: id est, nepos Heli. Quod si
verum

verum esset, nullus qui filium locum relinquere-
t. A
liti demortui fratris nomine nuncupare, id est, non
suum, sed fratris sui censere illum: tandem animad-
uertit Augustinus in quaestione non in Deuter. q. 46. & li.
2. retract. c. 7. Quisquis ergo tot tantorumq. aucto-
rum non comensus sententia aliam quaerit, videat ne
pericula inueniat. Nos quidem in ea penitus conui-
ctissimus. Quae autem solent vterque, Iacob ab Heli
Iosephi facit naturalis pater. Nonnulli Heli
naturalem, Iacob legalem patrem fuisse dicunt, vt
inter veteres Ambrosius, & alij, quorum Aug. me-
minit in qq. neu. test. q. 56. inter posteriora imitij;
sed maiorem partem haereticos, qui à via regia liben-
ter desectunt. Omnes alij in locis, quos paulo ante
demonstrauimus, Iacobum naturalem, Heli legalem
patrem fuisse putant. Nathan enim qui apud
Mattheum pater Iacob, & Marthae, qui apud Lucam
pater Heli fuisse dicitur, eandem uxorem ha-
buisse, quam vno morbo viduam, antea ex adhuc
vincte repudiatam alter dixerat: ex qua Nathan
Iacob, Marthae Heli suscepit. Itaque Iacob & Heli
fratres eadem matre (quam Heli vxo vocatam tra-
didit) non eodem patre utros fuisse, Heli dicitur vxo-
re sine liberata mortuus, Iacob ex lege ex vidua
Iosephum genuisse. Quam ego sententiam, & quia
plures, & quia meliores auctores habet, & quia firmior,
rationibus suis, si ego probabiliore docto Manfisi
enim et voluisse Mattheum facta itam in exordio
mentionem Davidis continuationis regni generis vsq. ad
Christum demonstrare. Quod multo melius proba-
bitur, si Iacob naturalis, quam si Ioseph pater sit.
Deinde, quia vt Africanus & Augustinus adnotave-
runt, Mattheus de industria gignendi verbo vsus,
Lucas de industria videtur abstinuisse. Quod etiam
necessarium non est argumentum, probabile tam
est, quia Mattheus prior scripsit, nega licet haereticus
interpret. & credibile est, qui prior scripturam natu-
ralem patrem; qui vero posterior legalem natu-
ralliam nominato nominare voluisse.

Secundi autem inter duos Euangelistas discrimi-
nantes rationes offerri solent. Nam alij propterea
Lucam à Ioseph vique ad Zorobabel diuersos
quam Mattheum Christi parentes nominasse, vi-
deri putant, quod binomium facerint, & vnum Mat-
theus nomen, Lucas alterum expresserint, quod à
Philonis auctoritate confirmatur. Igo vt non nega-
uerim multos fuisse binomios, ita omnes fuisse re-
pugnanteque iudicio conseruimus: quod etiam
tamen concedat necesse est, quibus Euangelistas
vult ista ratione conciliare, cum non potest aliquos,
omnes dicit nominauerunt. Alij respondent, deo
diuersos à diuersis Euangelistas recenseri: q. Mat-
theus regale Christi genus, Lucas sacerdotale nar-
ret. Sic exultat Augustinus lib. 83. qq. q. 61. & lib. 1.
de consensu. Euangelistarum c. 2. & Ambrosii lib. 3. in
Lucam, & Iulianus Pomerius libro aduersus Ios. 3.
03. multique hodie. Quorum multi sententia deo
non probatur, quia non constat Christum ex tribu
Leui sacerdotalis aliquid generis habuisse: quin
viri nonnulli insuper deo atque Catholicis id non
suo tempore praefate negauerunt q. D. etiam Paulus
secundo septimo capite epistola ad Hebraeos negare vi-
deatur. Quod autem dicitur Luc. 1. 36. B. Virginem
cognatam fuisse Elizabethae, quae erat ex genere Aarō
ver. 5. facile probabiliter interpretatum patrem
aut aut aliq. Elizabethae fuisse ex tribu Iuda & familia
Dauid, ex quo coniugio nata fuerit Elizabetha cog-
nata B. Virgini ea ex parte, quae ex familia Dauid;
non ea quae ex tribu Leui genus ducebant, & quidem
Ambrosius non alia ratione Elizabetham Mariae cog-
natam fuisse interpretatur lib. 3. in Lucam, quam q.
ex tribu Iuda, vtriusq. de. Deo de ea omnibus
quos Lucas patres enumerat, ne minime scerdotis fu-
ille legitimus. Quod si scerdotis genus recensita,
sacerdotes in primis debent nominare. Atq. ergo, si
propterea diuersos patres numerari putat, q. vnu Eu-
angelista

verum esset, nullus qui filium locum relinquere-
t. A
liti demortui fratris nomine nuncupare, id est, non
suum, sed fratris sui censere illum: tandem animad-
uertit Augustinus in quaestione non in Deuter. q. 46. & li.
2. retract. c. 7. Quisquis ergo tot tantorumq. aucto-
rum non comensus sententia aliam quaerit, videat ne
pericula inueniat. Nos quidem in ea penitus conui-
ctissimus. Quae autem solent vterque, Iacob ab Heli
Iosephi facit naturalis pater. Nonnulli Heli
naturalem, Iacob legalem patrem fuisse dicunt, vt
inter veteres Ambrosius, & alij, quorum Aug. me-
minit in qq. neu. test. q. 56. inter posteriora imitij;
sed maiorem partem haereticos, qui à via regia liben-
ter desectunt. Omnes alij in locis, quos paulo ante
demonstrauimus, Iacobum naturalem, Heli legalem
patrem fuisse putant. Nathan enim qui apud
Mattheum pater Iacob, & Marthae, qui apud Lucam
pater Heli fuisse dicitur, eandem uxorem ha-
buisse, quam vno morbo viduam, antea ex adhuc
vincte repudiatam alter dixerat: ex qua Nathan
Iacob, Marthae Heli suscepit. Itaque Iacob & Heli
fratres eadem matre (quam Heli vxo vocatam tra-
didit) non eodem patre utros fuisse, Heli dicitur vxo-
re sine liberata mortuus, Iacob ex lege ex vidua
Iosephum genuisse. Quam ego sententiam, & quia
plures, & quia meliores auctores habet, & quia firmior,
rationibus suis, si ego probabiliore docto Manfisi
enim et voluisse Mattheum facta itam in exordio
mentionem Davidis continuationis regni generis vsq. ad
Christum demonstrare. Quod multo melius proba-
bitur, si Iacob naturalis, quam si Ioseph pater sit.
Deinde, quia vt Africanus & Augustinus adnotave-
runt, Mattheus de industria gignendi verbo vsus,
Lucas de industria videtur abstinuisse. Quod etiam
necessarium non est argumentum, probabile tam
est, quia Mattheus prior scripsit, nega licet haereticus
interpret. & credibile est, qui prior scripturam natu-
ralem patrem; qui vero posterior legalem natu-
ralliam nominato nominare voluisse.

Secundi autem inter duos Euangelistas discrimi-
nantes rationes offerri solent. Nam alij propterea
Lucam à Ioseph vique ad Zorobabel diuersos
quam Mattheum Christi parentes nominasse, vi-
deri putant, quod binomium facerint, & vnum Mat-
theus nomen, Lucas alterum expresserint, quod à
Philonis auctoritate confirmatur. Igo vt non nega-
uerim multos fuisse binomios, ita omnes fuisse re-
pugnanteque iudicio conseruimus: quod etiam
tamen concedat necesse est, quibus Euangelistas
vult ista ratione conciliare, cum non potest aliquos,
omnes dicit nominauerunt. Alij respondent, deo
diuersos à diuersis Euangelistas recenseri: q. Mat-
theus regale Christi genus, Lucas sacerdotale nar-
ret. Sic exultat Augustinus lib. 83. qq. q. 61. & lib. 1.
de consensu. Euangelistarum c. 2. & Ambrosii lib. 3. in
Lucam, & Iulianus Pomerius libro aduersus Ios. 3.
03. multique hodie. Quorum multi sententia deo
non probatur, quia non constat Christum ex tribu
Leui sacerdotalis aliquid generis habuisse: quin
viri nonnulli insuper deo atque Catholicis id non
suo tempore praefate negauerunt q. D. etiam Paulus
secundo septimo capite epistola ad Hebraeos negare vi-
deatur. Quod autem dicitur Luc. 1. 36. B. Virginem
cognatam fuisse Elizabethae, quae erat ex genere Aarō
ver. 5. facile probabiliter interpretatum patrem
aut aut aliq. Elizabethae fuisse ex tribu Iuda & familia
Dauid, ex quo coniugio nata fuerit Elizabetha cog-
nata B. Virgini ea ex parte, quae ex familia Dauid;
non ea quae ex tribu Leui genus ducebant, & quidem
Ambrosius non alia ratione Elizabetham Mariae cog-
natam fuisse interpretatur lib. 3. in Lucam, quam q.
ex tribu Iuda, vtriusq. de. Deo de ea omnibus
quos Lucas patres enumerat, ne minime scerdotis fu-
ille legitimus. Quod si scerdotis genus recensita,
sacerdotes in primis debent nominare. Atq. ergo, si
propterea diuersos patres numerari putat, q. vnu Eu-
angelista

Quid enim? si Beata Maria ex eadem tribu proprie
rea sequitur ex eadem esse familia? quatenus videro
multos interpretes non animaduertere. Itaque respondeo,
legem illam eius interpretationem vera-
ram esse: idemque hoc verba illa, quae perferuntur ab ad-
uerfariis, inter diuersas tribus fuisse copulata, q. in il-
lis ratio legis locum non haberet, sed ad nota vulgo
fuisse Ioseph & Mariam non ex eadem modo tribu,
sed ex eadem prorsus esse familia, vt Euangelistae non
dixerint illud etiam addo, ex illis me B. Virgini-
re Ioseph, tanquam maxime omnium propinquo,
non solum sponte, verum etiam necessitate legis traditum
fuisse. Credo n. legem illam Num. 36. 6. 7. non solum
de eadem tribu, sed etiam de eadem familia intelligi
debere: vt, cum mulier aliqua paterna hereditatis
sola haeres esset, non possit nisi eiusdem familiae viro,
& quidem in quibus nuberet. Ad hoc adducatur ratio
legis: quae apparet, prohibere extra propriam
tribum nubere, ne hereditates q. Dei arbitrio inter eas
tribus aequaliter fuerant distributae, Ios. 19. perturbaren-
t. At eadem ratio in singulis familiis locum habet,
quae in eodem quoque tribu aequaliter terre por-
tionem acceperant. Hoc enim est, quod iam saepe di-
citur, Ios. 10. per cognationes suas. Certe Hilari. cant.
in Matt. 1. Mariam ex lege Ioseph nuptis affirmat,
& Eucher. 9. in Matt. & Theoph. & Euth. in Com.
legem non de eadem tantum familia interpretantur.
Sed quid opus est coniecitur, ut testibus, cum
scriptura ipsa vtrumque doceat. Sic enim est Hebr.
וְיִשְׁתָּהּ הַלְוִיָּת וְהָיָה לָהּ כְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל כְּכָרֵי אֲבוֹתָיִם לְאִשְׁתּוֹ אִשְׁרָאֵלִית. Omnis
fuit haeres hereditatis ex tribu filiorum Israel, vnde
familia tribus patris sui erit in uxore, vt possideat filij
Israhel vnusquisque hereditatem patrum suorum. Nullus
enim eam frater habuisse, non ex traditione tan-
tum: sed ex sacris etiam literis manifestum est, quae
eius huiusmodi fratres non tacuisse. Haec
igitur omnia fecerunt, vt Euangelista contenti fue-
runt Ioseph genealogiam demonstrasse, quam cer-
tum ac notum erat eandem esse Mariae. Atque in
hac re Mattheus Lucasque consentiunt. Veniamus
nunc ad ea, in quibus videtur dissentire. Quae mul-
ta sane sunt, Primum, quod Mattheus Ioseph filium
Iacob, Lucas Heli fuisse dicit. Secundum, quod à
Ioseph vique ad Zorobabel Lucas diuersos pro-
prios Christi parentes numeratate Mattheus. Tertium,
quod Mattheus à Ioseph vique ad Zorobabel
non numerat, nisi nouem, Lucas vero duodecim
vigin. Quartum, quod Mattheus dicit, Salathiel
filium fuisse Iechoniam, Lucas Neri. Quintum, quod
à Salathiel vique ad Dauid alios rursus Lucas,
quam Mattheus recenset: & Mattheus per Salo-
monem, Lucas per Nathan id Dauidem peruenit.
Sextum, quod Mattheus Ioseph constituit ad filios de-
scendendo: Lucas à filiis ad parentes ascendendo
progreddiatur.

Quod ad primum discrimen attinet, Aug. lib. 2.
qq. Euang. q. 5. & li. 2. de consensu Euang. cap. 2. & 3.
tribus modis responderi potest posse. Primo, Heli
apud Lucam patrem dici Ioseph, non quod pater, sed q. so-
cer esset, paterque B. Virginis, idem qui Iosachim
alio nomine vocari solet: Iacob autem, quod vere
pater esset. Quae responsio nec Augustino displicet:
& nonnullis aliis valde placuit, vt auctori libelli de
ortu Beate Virginis falso inscripti Hieronymo, &
recentioribus valde multi. Mihi quoque placet, et
nisi viderem Euangelistas verum Ioseph genus de-
scribere voluisse, illam subtilitatem probare non
qua, quae vir quidam etatis nostrae sane perquam
eruditus scribit, cum Lucas dicit de Christo, Filium,
vt patet, Ioseph, qui fuit Heli: relationis, qui non ad
Ioseph, sed ad Christum referendum: vt sit sensus,
qui Christus fuit filius: id est, nepos Heli. Quod si
verum

Dei, qui ad-

Elizabetta cognata B. Vir- ginae.

angelista

significat eam futuram fuisse; sed fuisse reuera vxor-
ram. Quod autē dicit eam esse vim verbi *propheta*
non ignoramus; sed sciūmus etiam non semper ob-
seruari. Nam Lucas c. 2. 5. eandem Mariam iam do-
mum dūcām à Iosepho vocat *respondens* *quod*, vocat
ergo Mattheus Mariam *respondens* *quod* sponsam, non
quod dūda non esset; sed quod non magis à viro
cognita, quam sponsa, quæ nondum nuptæ sunt, vt
rectissime Chrysostrōmus adnotauit. Nolo tamen
eiūdem Chrysostrōmi & Bernardi in hom. in illa
verba Lucæ 1. 26. *Missus est*, vt suffragiis, qui consue-
tudinem Hebræorum fuisse dicunt, vt generi etiā
ante nuptias in sponforum domibus habitarent.
Nam generos Loth, quorum vultur exemplo, scri-
ptura docet in domo Loth non habitasse, Genes. 19.
14. Tenent ergo aut omnes, aut optimi Theolo-
gi tenent, verum fuisse iam tum, cū Christi concep-
tus fuit, inter Iosephum & Mariam matrimonium
quod aduersus Iulianum Pelagianum, qui concu-
bitu matrimonium desinebat, probat Augustus lib.
5. c. 9. & lib. 1. de nuptiis & concupiscentia c. 11. Cur
autem ex nupta Christus nasci voluerit, præter ali-
as, quæ facite per se quisque excogitare potest,
quinque causas veteres Theologi tradiderunt. I.
gnatus in epistola ad Philadelph. Origenes hom.
1. in diuersos Euangelistas, Hilarius Can. 1. in Matt.
Chrysostrōmus hom. 4. Basilius in hom. de humana
Christi generatione, Ambr. lib. 2. in Luc. & in diei. ost.
virg. c. 6. Theophylactus hoc loco, Bernardus ho. in
illa verba: *Missus est Angelus*. Prima est, ne Maria si
innupta peperisset, sup̄ reâ putaretur; maluit enim
Christus filium Ioseph, quam impudicæ fecimine vi-
deri. Et, vt scite ait Ambrosius; maluit aliquos de sua
generatione, quam de matris pudore dubitare, nec putant
eris suscipere matris iniuriæ astutendam. Secunda, ne
ipse spurius videretur, ideoque tanquam verus
Messias non recipere à Iudæis. Nam si, cum ex
legitimo matrimonio procreatum putarent; tamē
ideo contempserunt, quod fabri filium esse crede-
rent. Matth. 13. 55. & Mar. 6. 3. quid facturi erant, si spu-
rium dicere potuissent; Tertia, vt Ioseph & Mariæ,
& infanti adiuuamento esset atque custodia. Itaque
cum aliquid agendum est, non ad Mariam, sed ad
Ioseph Dei mandata mittuntur. Matth. 2. 13. *Ecco Angelus
Domini apparuit in somnis Ioseph dicens: Surge, &
accipe puerum & matrem eius, & fugem in Aegyptum. &
esto ibi, vsque dum dicam tibi, & ver. 19. Ecco Angelus Do-
mini apparuit in somnis Ioseph dicens: surge, accipe puerum
& matrem eius, & vade in terram Israel. Cumque puer
perditur, quaritur à Ioseph Luc. 2. 48. Quarta, vt Iose-
ph testis esset virginitatis Mariæ. Nemo enim in
eius alteranda castitate tam dignus esse poterat fide,
quam qui castissimus erat, qui maxime & scire de-
buit, & potuit; quemque credibilis erat naturali
maritorum zelotypia im pudicitia crimē, vbi non
esset, suspiciōnem, quam vbi esset desensurum fa-
lisse. Quia Bernardi verba imitari non possum, reci-
tabo, *Sicut*, inquit, *Thomas dubitando palpando, confis-
sissimus factus est Dominicus confessor resurrectionis, ita &
Ioseph Mariam sibi despondendo, eiusque conuersationem
tempore custodia studiosus comprobando factus est pudici-
tiae fidelissimus testis. Pulchre vtriusque rei conuenientia,
& dubitatio Thomæ & despondatio Mariæ. Paterant qui-
dem simili erroris laqueum nobis incidere, si Chry-
sostomus in illa, castitatis in illa veritatem in suspiciōnem ad-
ducere. Sed valde prudenter & pie factum est per contra-
rium, vt vnde metuebatur suspicio, firma sit certitudo.
Nam & de filij resurrectione citius quidem ego (qui in-
firmus sum) crediderim Thomæ dubitanti & palpanti;
quam Cepha audienti & credenti; & de matris con-
tinencia factus sponsus eius custodiendi & experiendi,
quam ipsi quoque virginis de sola sua conscientia de-
fendendi. Ad dicitur fere ab omnibus quinta, vt
hæc ratione mysterium vni Christi diabolo celare-
tur, ne infanti intrueret in sidia; quam malo libera-
teri me nō intelligere quam temere reprehendere.**

Cur Chri-
stus ex nu-
pta natus.

Non inquam, intelligo, quomodo diabolus Mariæ
virginitatem, si modo animaduertit, potuere in-
gnorare, cum integrum & incorruptum corpus,
quamvis nuptæ videre possit.

Antequam conuenirent. Hoc loco Hilarij inter-
pretatio est, antequam transiret in coniugij nomen; qua
si conueniret significet simul habitare; quam inter-
pretationem, non quia verā, sed vt opinor, quia non
na videbatur, nonnulli nouitatum sectatores hæ-
retici fecerunt; nescio an seculum, si Hilarij fa-
lisse cognouissent. Sed iam ante probauimus, iam
tum veram fuisse coniugem; & ex consequentibus
manifestum est, conuenire hoc loco significare rem
matrimonij, vt Hieronymus loquitur, exercere, ef-
sequi vt Græci vocant *conuenerunt* quores in honesta
honesto declaratur verbo. Voluit enim Euange-
listarationem reddere, quæ voluerit Ioseph occulte
Mariam dimittere, quia inuenta est in vtero habente
antequam conueniret, id est, eam cum non cogno-
uisset, vt loquitur ver. 25. Nemini non statim occur-
rit obiectio: Ergo postea conueniunt. Hoc enim
positissimum argumento nonnulli quondam hære-
tici, vt Antiochianus apud Epiphanium hereti-
ci 78. Iovinianus apud Augustinum in libro de hæ-
resibus. Heluidius apud Hieronymum in libro ad-
uersus Heluidium adducti sunt, vt post Christi par-
tum Mariam à Ioseph cogitam fuisse crederent, ex
eoque coniugatos fuisse eos, quod in scripturis Do-
mini fratres appellatur. Matth. 12. 46. 47. & 13. 55.
Marc. 13. 31. Lucæ 8. 19. 20. A quorum impetu-
tate nonnulli ex nostris hæretici non procul abste-
runt. Sed hunc errorem & scripturæ & exemplis ita
Hieronymus fecit, vt si quis refutare velit, actum
agat: & nos non disputationes nunc scribimus, sed
commentarios. Summa rei est, non quous dicitur
aliquid non ante factum esse; significatur factum
esse postea. Cum enim dicimus hæreticos non a-
duros penitentiam, primum quomorianum (vt Hie-
ronymus vtr exemplo) non significamus eos pen-
itentiam post mortem adituros; sed tacemus, quod
est certum, dicimus quod est dubium. Certum est
post mortem neminem posse agere penitentiam;
Quia in inferno quis confitebitur tibi; sed dubium est,
an ante mortem adurus sit. Certum quoque erat
post Christi partum Ioseph Mariam non cognouisse,
cum non alium, quam Christum filium habuisset.
Certe de eo non erat quaesitio. An autem Christus
ex Ioseph, an ex Spiritu Sancto conceptus esset, & du-
bitari poterat, & necessario erat explicandum. Hoc e-
go explicauit Euangelista, quod dubium, quodq; ne-
cessarium erat; illud prætermisit, quod neque qua-
rebat, neque dicitur erat necessarium. Quo autem
modo fratres Christi quidam sint appellati, dice-
mus Matth. 12. 46.

Inuenta est; Origenes hom. 1. in diuersos Euange-
listas, & Hieronymus in commentarijs multa ex illo
mutauit, à Ioseph inuenta esse dicitur, q; nisi me tan-
torum auctorū reuerentia retineret, minus reueren-
ter dictum diceret, satis habeo illis nō assentiri: nam
vtriusque Græce non significat quærendo, serutandoq;
sed potius non quærendo, nō cogitando, præter opi-
nionem expectationemq; aliquid in uenire, vt Chry-
sostomus domus Græci sermonis testis adnotauit. Non
ergo Ioseph vestigando, sed non querendo; nec ta-
ctū, sed visu, eoque purissimo, minimeque curioso
Mariam pregnantem inuenit. Nec significatur ab eo
potius, quam ab alio inuenta fuisse, sed vis verbi
ipsi est eam subito & inopinatio ita tumido appa-
ruisse vtero, vt quibus, qui modo oculos adieceret,
videre possit eam fuisse grauidam.

In vtero habens; prægnans, grauida, vterum ge-
rens. Illa Græce, enim, hæc Latina est phrasī.
De Spiritu Sancto. Iunt qui hæc verba cum supere-
rioribus ita iungunt, vt hæc sit sententia: Ioseph non
solū prægnantem Mariam deprehendit; sed etiā eā de
Spiritu

Maria vir-
ginis post
partum.

Mat. 6. 4.

Jo. 6. 63.
Jo. 3. 30.

Act. 1.

Spiritu Sancto conceptisse; vt Basilius in hom. de hu-
mana Christi generatione, vt Theophylactus in
commentarijs, idemque videtur Origenes hom.
1. in diuersos Euangelistas, & Bernardus hom. in illa
verba *Missus est*, in eo etiam Hieronymus in hunc lo-
cum concepit. Sed ex consequentibus manifestum
est, eum ignorasse vnde virgo sacra concepit, pro-
pterea enim voluit dimittere ver. 19. propterea ab
angelo docetur ver. 20. *Noli timere accipere Mariam
conuenientiam, quod enim in eam natum est, de Spiritu
Sancto est.* Atq; ita omnes alij auctores interpretantur.

De Spiritu Sancto non quod Spiritus Sanctus pater
fuerit Christi, quem admodum ait Hieronymus
nonnullus olim ex illa asse; sed quod Spiritus Sancti
virtute factum sit, vt sine viro virgo conceperet.
Nec enim Spiritus Sanctus ad modum viri cum Ma-
ria concubuit, vt quemadmodum nostro tempore dicere
non puduit: sed quod virile semen facturum erat, ip-
se sine semine multo perfectius fecit; sicut Adamū
olim Deus fecerat, nisi quod Adamum ex limo ter-
re, qui quasi terra semen est; Christum ex sangui-
ne Mariæ. Neque de Spiritu Sancto conceptus dicitur
Christus, quod falsus Spiritus, non etiam pater,
& ipse, qui gignebatur filius, eius generationem esse
cecit. Vera enim illa regula est ab omnibus antequam
Theologi tradita, & ab Scholasticis retenta:
Omnia opera Trinitatis extra ipsam omnibus per-
sonis esse communia. Sed dicitur Christus ex Spiritu
Sancto conceptus per illam vitam in sacris literis
tribuitur attributionem, quæ quod tribus personis com-
mune est, propter officium, aut proprietatem vni tri-
buitur; vt quod postea est & gubernationis, patri:
quod sapientie, filio; quod benignitatis, beneficij li-
beralitatis, fecunditatis, Spiritus Sancto. Duabus ergo
de causis Christi cōceptio Spiritu Sancto tribuitur,
& quia summum fuit ergo homines beneficij, &
omnium quoque beneficiorum caput; & quia fecunditas
ac viuificationis opus fuit. Est enim Spiritus quasi
diuinū quoddam semē, quod omnia fecundat, que-
madmodum illud Genes. 1. interpretati sunt mul-
ti: Spiritus domini quis consistit tibi; sed dubium est,
an ante mortem adurus sit. Certum quoque erat
post Christi partum Ioseph Mariam non cognouisse,
cum non alium, quam Christum filium habuisset.
Certe de eo non erat quaesitio. An autem Christus
ex Ioseph, an ex Spiritu Sancto conceptus esset, & du-
bitari poterat, & necessario erat explicandum. Hoc e-
go explicauit Euangelista, quod dubium, quodq; ne-
cessarium erat; illud prætermisit, quod neque qua-
rebat, neque dicitur erat necessarium. Quo autem
modo fratres Christi quidam sint appellati, dice-
mus Matth. 12. 46.

Inuenta est; Origenes hom. 1. in diuersos Euange-
listas, & Hieronymus in commentarijs multa ex illo
mutauit, à Ioseph inuenta esse dicitur, q; nisi me tan-
torum auctorū reuerentia retineret, minus reueren-
ter dictum diceret, satis habeo illis nō assentiri: nam
vtriusque Græce non significat quærendo, serutandoq;
sed potius non quærendo, nō cogitando, præter opi-
nionem expectationemq; aliquid in uenire, vt Chry-
sostomus domus Græci sermonis testis adnotauit. Non
ergo Ioseph vestigando, sed non querendo; nec ta-
ctū, sed visu, eoque purissimo, minimeque curioso
Mariam pregnantem inuenit. Nec significatur ab eo
potius, quam ab alio inuenta fuisse, sed vis verbi
ipsi est eam subito & inopinatio ita tumido appa-
ruisse vtero, vt quibus, qui modo oculos adieceret,
videre possit eam fuisse grauidam.

In vtero habens; prægnans, grauida, vterum ge-
rens. Illa Græce, enim, hæc Latina est phrasī.
De Spiritu Sancto. Iunt qui hæc verba cum supere-
rioribus ita iungunt, vt hæc sit sententia: Ioseph non
solū prægnantem Mariam deprehendit; sed etiā eā de
Spiritu

Christus
quemodo
de spiritu
Sancto conce-
pit.

Jo. 6. 63.
Jo. 3. 30.

Act. 1.

dubitasse. At quis nō videt nō aduersari, sed cau-
saliter Gregum participij accipiens? Causa
enim redditor eorū, que sequitur. Verius autē causa
redditor eum duo sequantur, alterum quod noli
erit eā traducere: alterum q; voluerit occulte dimit-
tere, de eo poterat merito dubitari. Aliqui ergo ex-
illimarunt, secūdi mem. bri causam redditor vt Chry-
sostrōmus hom. in Math. 4. Propterea enim voluit
dimittere: quod iustus esset, nollet q; quam adu-
leram suspicabatur, retinere. Fuit enim Chrysostrōm^s,
Hieronymus, & nonnulli alij graues auctores in ea
sententia, vt putarent non licere viro adulteram
vxorem retinere. Idque ne fieret, fuit aliquando
ecclesiasticis decretis constitutum. Alij causam pri-
oris mem. bri redditor dicunt, vt Hieronymus, Am-
brosius lib. 2. in Lucam. Theophylactus: quod ego
multo probabilis esse arbitror. Videtur enim
hæc verba. *Et nollet eam tradere*, appposita esse *hæ-
reticorum* expositionis loco: quasi dicat, quia erat vir
iustus, ideoque nolebat eam tradere, copiat aliam
dimittendi rationem honorabiliorem cogitare. Et
illa Chrysostrōmi sententia non solū à Theologi: sed
à tota etiā Ecclesia deserta est. Lex enim adulteram
dimittere permittebat, non inbebat: Christo etiam
interprete Math. 19. 8. Mar. 10. 7. Dicit aliquis si lex
permittit, licebat ergo aduleram aculari: quare
& Ioseph, quam libet iustus, salua iustitia id facere
potuit. Respondeo Ioseph vocari iustum, non quod
iustitia vna ex quatuor virtutibus moralibus præ-
ditus esset, sed quod omni virtutum genere cumu-
latus, vt Chrysostrōmus adnotauit. Eiusmodi autem
quisquis est, D. Paulum imitatus dicit: *Omnia mihi
licent, sed nō omnia expediunt*. Itaque potuit quidem
traducere, sed nō debuit: quia maioris viri caritatis,
occulse dimittere. Quia ergo vir eratus iustus, id est,
magna prædinus caritate, in qua, vtraique Augus. omnis
Christiana iustitia consistit: noluit facere quod iusti-
tia vna priuata virtus permittebat: sed quod caritas
omnium virtutum regina postulat.

Traducere; *Traducere* publico exemplo puni-
endam curare, ignominiosè accusare, ad verbum,
exemplare, vt alibi Augustinus Epistola 59. vertit:
Quamquam idem alias vertere solet, diuulgare, vt
epistola 54. & ser. 16. de verbis Domini. Id autē Iose-
ph fecisset si in iudicium vocasset, & omnium oc-
culis, tanquam adulterij reum, propofuisset. Vt
est eodem verbo Diuus Paulus ad Hebræos 6. 6. I-
teram crucifigens filium Dei, ita *quasi* crucifigens, & publicè
ignominiosè exponens, vbi nos interpret
verus, *ostentus habentes*. Quod Hispani significatissi-
mo verbo dicit *ret: Sacandolo otra vez. A la vergen. 4.*
qua phrasī non sola Christi crucifixio: sed tota eius
passio probis plena significatur. Simili prorsus si-
gnificatione idem verbum septuaginta interpretet
vsurparunt. Num. 25. 4. & Ethers 14. 8.

Voluit occulte dimittere eam; Quare? Nonnulli ex-
illimarunt ideo dimittere voluisse, quod videret
eam de Spiritu Sancto conceptisse, seque eius con-
fortio indignum iudicare. Eodem prorsus mo-
do, quo Petrus dixit Christo, *Exi à me Domine, quia
homo peccator sum*. Lucæ 5. 8. & Centurio ille, *Do-
mine non sum dignus, vt intres sub tectum meum*. Math.
8. 3. Sic Origenes homilia 1. in diuersos Euange-
listas, & Bernardus homilia in illa verba, *Missus est
angelus*; & si bene intelligo, Hieronymus in com-
mentarijs interpretatur. Quæ interpretatio, etsi
loco non conuenit, eorum tamen auctorum pietati
maxime conuenit. Alij prorsus contrarium sequū-
tur opinionem, ideo dimittere voluisse: q; adultera
tā suspicabatur, vt Chrysostr. hoc loco, & in homilia
de sancta Susanna, & Augustinus Epistola 54. & serm.
16. de verbis Domini, & serm. 18. de tempore, si tamē
illius est. Theophylactus, & Euthymius in commen-
tarijs. Quorum sententiam sequentia verba con-
firmant: *Noli timere accipere Mariam conuenientiam,
quod enim in eam natum est, de Spiritu Sancto est* quasi

C. Cir. 11. 22.

Quid trade-
retur in iudicij
loco.

Ioseph non de Spiritu sancto, sed de adulterio natum putaret, idcirco timeret accipere, ne probare ad alterum videretur; aut quia factam, ut putabat, sibi ferre nolebat iniuriam. Sententia Pseudoehryfolomi media inter has duas nec à veritate, nec à pietate discendit, non iudicasse Ioseph ex adulterio virginis conceptisse, sed vnde, aut quomodo conceptisset, dubitasse, & quia non ex se conceptisse certo sciebat, dimittere voluisse. Quæ autem fuerit illa ratio, quam cogitabat, occulte eam dimittendâ; incertum est, & quod Abulensis dicit, cogitasse illi occulte dare libellum repudiij, mihi non videtur convenire. Nam quamvis occulte dedisset, omnia scriptura natura sua publica est. Præterquam quod non poterat diuortium, infamiam latere; si, cum in eadem domo conceptisset habitare, fuissent privato iudicio separati, eo præsertim tempore, quo Maria vterus apparebat. Itaque credibilis quod alij dicunt, esse arbarior, voluntarium in aliam regionem secessum cogitasse, ut per speciem peregrinationis ita dimiseret, ut non vitio aliquo repudiasset, sed necessitate deseruisse videretur. Hoc mihi videtur, non solum adverbio occulte, sed ipso et verbo *desistere* significari. Gallice diceretur *en desirare*, eodè omnino sensu quo ille dixit amicitias non distringendas esse, sed dissuendas.

Hæc cogitante]. Quo modo eam occulte dimitteret, antequam aut consilium inveniret, aut inventum exequeretur? Videtur enim Evangelista significare voluisse, Deum expectasse opportunitatem temporis articulum, ut angelum mitteret. Si n. ante misisset, quam Ioseph gravidam Mariam animadvertisset, fortasse Ioseph angelo, sicut Zacharias non credidisset. Hanc enim Chrysofostomus, & auctor im perfecti rationem reddidit, si postquam ab ea discisset, nimis sero misisset. Mitit ergo Deus ad agrotum medicum, nec antequam incipiat, nec postquam mortuus desinat agrotare. Aliam idem auctores rationem reddunt, quod Ioseph minus idoneus virginis Mariæ fuisset testis, antequam de illa dimittenda cogitaret, ab angelo dedit admonitus. Quis enim marito non credat de sponse integritate testantibus illi marito, qui eo usque processerit, ut suspicet sic adulterium, & de diuortio cogitaverit? Divina est providentia, quæ agrotare unum permittit hominem, ut unus ex eius morbo medicinam faciat. Ea fuit quæ Petrum & Thomam permittit circa sicæ cadere; ne nos eadem eveniret. Ea expectavit donce Ioseph de Mariæ virginitate dubitaret, ne ipsi dubitarem, ut v. 19. ex verbis Bernardi recitamus. Cur ergo ad Mariam antequam conceperet, angelus mittitur? Luc. 1. 26. Causa, ut opinor, fuit, quod à Maria, ut esset sponsa Spiritus sancti, ex eo concepteret, consensus requirendus fuit. Deinde, quod non decebat ignorare virginem, quem in vtero gereret, & vnde conceptisset. Prius enim, ut Aug. lib. de sancta virg. & Leo serm. de Natali Domini dixerunt, Christum hinc quam carne concepit, quam non admonita habere non poterat. Illud etiam à quibusdam queri solet, cur Mariæ vigilantibus, Iosepho dormienti missus sit Angelus. Cur Mariæ vigilantibus, ex illis paulo ante diximus, appareat. erat n. ab ea fides, consensus requirendus. Cur autem Iosepho dormienti difficultus est dictus. Probabiliter tamen mihi videtur hom. 4. Chrysofostomus respondere, quod Ioseph vir iustus & fidelis fuerit, quæ satis erat dormientem admonere. Deinde quod iam vterum viderat, & vnde impletus fuisset, dubitabat; itaque paulo momento inclinari poterat, ut ab Spiritu sancto impletum crederet. Nam facilius, quæ facta sunt, divinitus & præter naturæ leges fieri possunt; quam quæ faciendâ fieri posse erediunt. Mirum etiam videri potest, cur sanctissima virgo, quod sibi angelus de Christo conceperit, nuntiatisset, sponso suo non dixerit, ut dicit infamia periculo, & illam sinistra suspitione liberaret. Vero similiter etiam ad hoc idem Chrysofostomus respondit, Iosephum maritum de sponse ca-

Cir. de ami.

stitate sollicitum, virgini quamvis sanctæ, p se loquenti non fuisse crediturum. Et vero quia maritus nisi à Deo non monitus credidisset?

Noli timere]. *propter* ne timeat, ne dubites accipere acceptam retinere, ut probauimus vers. 18.

Quod enim in ea natum est, conceptus genitum.

De Spiritu sancto est, non vt suspicari ex adulterio, vnde v. 19. Omnia eo pertinent, vt illi Ioseph, & incertum cõsiliu consolatur, & vt perferat non doloris, sed lætitiæ eam materiam habere, quod ex eius sponsa Messias ille tam diu expectatus virginis natus sit; propterea vocat filiu David, non solum quia honorifice erat titulus, sed etiam vt significet eum, qui ex virgine eiusdem familie conceptus erat, illu esse Messiam, qui filiu David futurus erat. Vide ver. 21. Propterea dicit, De Spiritu sancto est, vt reuocet illi in memoriam Isaiæ vaticinium, quod paulo post sequitur. *Ece virgo concipiet, & pariet filium*, vt credit & gaudeat id in sua sponsa fuisse perfectum.

Pariet autem filium, *Tiberius dicit*, videtur poni pro vno enim, vt Mar. 23. 5. & dicitur habet, Videtur n. affert hoc ab angelo tanquam certum signum & argumentum ad faciendam eius, quod dixerat fidem. Eodè modo quo dixerat Isaias. *Ece virgo concipiet, & pariet filium*, & *vocabis nomen eius Emmanuel*. Perinde ac si diceret, sponsa enim tua non est adultera, sed virgo, quia illa integerrima, de qua Isaias dixit; *Ece virgo concipiet, & pariet filium*. Pariet enim filium, non solum quia quod cura videbit, non dubitabit, quin ex Spiritu sancto conceperit. Cum enim videret, quæ futura p̄dixi vera esse, credes, quæ dixi, præterita vasa fuisse.

Et vocabis nomen eius Iesum,] Eodè hoc pertinet, tribuit n. illi hunc honorè, vt infanti non exite, sed ex Spiritu sancto nato, tanquam proprio filio, nomè imponat. Adnotat quidè, non matres, sed patres solitos fuisse filius nomè imponere. Quod et si credibile est vniuertim fuisse; cõtata tamè non fuisse perpetuè. Nã & Rachel vocauit filium suum *Beniamin* Gen. 35. 18. & Labes nō patris; sed mater nomen dedit, & quæ max. modū cum dolore peperisset. Par. 4. 9. & quemadmodum hoc loco Iosepho ita Luc. 1. 32. Mariæ dicitur.

Et vocabis nomen eius Iesum,] Hoc est certum voluisse angelu Iosephum officio patris honorare, simulque p̄bare, quod dixerat de eoio conceptum, cui de eoio nomè imponere cur. Obseruamus n. diuinitus conceptis nomina quoque, antequam nascantur, diuinitus dari; Isaias Ge. 17. 19. Ioanni Lu. 1. 17. & ex nomine ipsius doceri, qualis sit, qui conceptus est in fano, ille nimirum Iesus, qui populo suo à peccatis liberaturus erat. Hoc n. est Iesus *ישו* seruator. De quo nomine vt multa omittam, quæ à quibusdam obseruata sunt, certum est illud nomen *ישו* Iesus à Græcis Latinos, ab Hebraeis Græcos accepisse. Nam vbi cumque fere est in veteri Testamento *ישו* nomen proprium. Septuaginta vteretunt *ישו*, Hebraicum vocabulum ad Græcum, vt poterunt, aut vt sciuerunt, formam reducunt. Itamen Par. 6. 7. 27. vtrunt *ישו*. Significat autem id nomen salutare, aut seruatoreum. Quo etiam multos appellatos fuisse legitimus, vt Iesum filium Nana, Iosue 1. 1. & filium Ioseph sacerdotem Agg. 1. 12. 14. illis tamen casu, in Christo consilio, eoque non humano, sed diuino hoc datum est nomen: & illi non erant, quod hoc nomine significabatur, vere Seruatores, Christus plus est, quam hoc nomine significatur. Itaque alius nomen erat quod dāmodo eodè mane, & certe vulgare; Christo proprio, & vt propheta p̄dixerat, nouum & singulare; quia eodè modo, quo de Christo dicitur, nomen in præterea cõuenit, quia nō est in aliquo alio filius. Quod aut̄ recentiores Iudæi nō *ישו* sed *ישע* vocare solent, partim ex sono vulgarium linguarum, quem illi solum audiunt; partim irrisione & malignitate faciunt, significantes Christum non esse *ישע* seruatore, sed Iesu quod illis nihil nisi vulgare aliquè hominè significare deaurat. Sed bene est, non tam facile possunt filium Christo diuini,

De nomi.

169.

diuinitatè detrahere; q̄ facile eius nomini syllabas detrahūt. Hoc ergo propriū Christi nomen est, quo & eius diuina simul humanaque natura, & præstantissimum redemptoris officium declaratur. Hoc datum illi est nomen super omne nomen. vt in nomine Iesu omne genua flectantur terrestrium, & caelestium, & infernarum. Itaque rectè à quibusdam adnotatum est: Euangelistas, cum Seruatore nostrum proprio nomine appellare volunt, non Christum, sed Iesum appellare, vt hoc loco, & c. 1. 2. & Luc. 1. 31. & 3. 23. & 4. 1. Christus enim nomen est officij, Iesu nature atque personæ. Dubitabit autem aliquis, quo modo angelus Iesum vocari iubet: cum Isaias dixerit vocandū Emmanuelè. Id nobis Iudæi, vt probent illa in Christum prophetiam non conuenire, solent obiecere. Sed satis copiose pro nobis id diu veteres auctores respõderūt: Iulianus, ad orthodoxos. 131. Tertullianus aduersus Iudæos, & 113. contra Marcionè, Lactantius, 4. de vera fa. c. 12. Chrysofostomus, de incarn. c. 2. Prophetam qui vocandus Christus sed qui futurus: Euangelistam, qui vocandus est qui futurus esset, declarare voluisse. Noli, n. dicitur Propheta fore, vt proprium Christi nomè esset Emmanuel, sed vt res eo nomine significata illi conueniret, id eodè merito Emmanuelè vocari possit. Quod admodum idè Isaias, c. 1. 26. p̄dixerat de Ierusalè, *post hoc vocaberit eum in nomine fidelis*, non quod vnquam nomine vocanda esset; sed quæ talis futura, vt ita merito vocari possit. Eadè ratio nō dicit, c. 60. 14. *Vocabunt te ciuitatem Domini Sion sancti Israel*, cum nunquā tunc nomine vocata sit. Si milia excepit sunt Jer. 3. 17. Et Zach. 8. 3. & de Christo ipso idem Isaias dixit, c. 9. 6. forte vt vocaretur nomè eius, *Admirabilis, Cõsiliarius, Deus fortis, Pater futurus, cuius patris nomè q̄ tot nomina, sed quæ res habiturus esset. Et Jer. c. 23. 6. Hoc est nomen, quod vocabant eum, Dominus iustus noster. Ver. c. 7. Christus Dominus iustus noster*, non quod quod *Emmanuel*, q̄ est, nobis est Deus, ita Evangelistæ loci Isaiæ intellexit, esse eo manifestu est, q̄ tū dixisset, *vocabit nomen eius Iesum*, quasi vt p̄bare ita vocari debuisset, Isaias locū induxit. Et vocabit nomen eius Emmanuel. Idè ergo est Iesus & Emmanuel, non sono, vt ait Tertullianus. Et fens, Deum nobiscum, q̄ Emmanuel, est Deus seruatore esse nostrum, quod nomine Iesu significetur.

Hoc autem totum,] Chrysofostomus, ho. 5. Theo. & Euth. in cõmentariis hæc verba adhuc loquens angeli esse putat, sed nō dubitè, quod sint Evangelistæ volentes, q̄ narrauerat ex prophetæ testimonio sicè adhiberi.

Totum,] quod virgo conceperit, quod Iesus infans nondum natus appellatur. Auctore imperfecti.

Ece virgo,] Huius versus explicatio ex commentariis in c. 1. 17. peti pot. Transferat inde in hunc locum, quæ necessaria esse videntur. Iudæi autem quinque potissimum argumentis humenobis locum è manibus eripere conantur. Primum est, q̄ apud Isaiam non *וירגה*, quod proprie virgo est, sed *לגיבה* legatam, quod non virginem, sed puellam, non conditam, sed atatem significat; cui argumento nemo potest melius, quam Hieronymus in traditionibus Hebraicis in Genesis, & lib. 1. contra Iouinianum, & in cõmentariis in 7. cap. Isaiæ respondere *לגיבה* apud Hebræos non solum virginem, sed plus etiam quam virginem, id est puellam absconditam, & diligenter custoditam significare, quæ ne virorum quidem oculis pateat, quæq̄ nō solum corpore, sed etiã aspectu calta sit. Idè quod nominis originem indicare: diu enim esse *לגיבה* *לגיבה* quod est abscondere, quasi melusam & reconditam virginem; nec in scripturis v̄p̄iam, nisi pro virgine poni, vt Gen. 24. 16. Rebecca virgo pulcherrima & decognita viro, v. 43. vocata *לגיבה*, item vt Maria seror. Moysi. Exod. 2. 8. lingua quoque Punica, quæ ex Hebraica originem habet, *לגיבה* vocatur, itaq̄ *לגיבה* solâ virginem, & *לגיבה* autem & virginem simul conuincit significare. Atq̄ hūc esse Prophetæ sensum, vt ita dicant, *postquam* *virgo*, virginem adhuc teneram, & ne

virorum quidem oculos expectant concepturum esse: Adiant quidam nomini *לגיבה* eo loci adiunctam esse *לגיבה* emphaticam apud Hebræos particulam, qualis apud Græcos est articulus, quod Chrysofostomus ad eum locum adnotauit, quali virgo non vulgaris, sed præstantissima, & maxime virgo significetur. Vnum nobis Iudæi locum obiciunt. Froit. 30. 19. *Tria sunt distictia mihi, & quartum penitus ignota. Via aquila in caelo, via colubri super petram via nauis in medio mari, & via viri in adolescentula* *לגיבה* ubi non tantum Hebræi, verum etiam Christiani videntur illud que nostro iam tempore contentundum, nomen *לגיבה* pro muliere corrupta positum esse. Id enim loci circumstantiam postulare. Ego vero ex eo maxime loco probari posse exitumo, nomen *לגיבה* nunquam nisi virginem significare. Nam vt alios, quas alienas iudico, interpretationes omittam, manifestum est Salomonem dicere voluisse, distictius esse cognoscere, an femina que quod recondita semper fuerit, maxime virgo putatur, quod cognoscere, an aquila per aera, coluber super petram, nauis per mare transierit. Hoc enim est, & quartum penitus ignoro. Hoc autem vt significaret per *לגיבה* est nomine *לגיבה* quod & atatem & conditionem perfectissimam virginis declarat. Secundum argumentum est non esse sensum, fore, vt virgo, manens virgo, sed vt quæ ante virgo erat, postea viro nupta ex eo conceperit. Hoc non modo, vt falsum, sed etiam, vt absurdum atque ridiculum veteres auctores reiecerunt: nullum hinc esse miraculum, nullum signum: Prophetam autem signum, idque inauditum, & maxime admirabile præbere voluisse, vers. 10. *Pete tibi signum à Domino Deo tuo in profundum inferni, sive in excelsum supra*. Ex ver. 14. *Propter hoc dabit Dominus in seculo signum: ecce virgo concipiet*. Sic Iulianus contra Tryph. Tertullianus aduersus Iudæos, & lib. aduersus Marcionem. 1. Basiliius in homilia de humana Christi generatione, Epiphanius aduersus Eblonitas, Cyrillus Alex. & Chrysofostomus in 7. cap. Isaiæ respondunt: Tertium erat, quod Isaias dicit, vocandum esse nomen nasciturū filij Emmanuel, quod non Christum non habuerit, quomodo antiqui auctores respondiderunt, diximus vt. 21. Quartum ergo erat, ex loci circumstantijs apparere, dictum hoc esse de vxore Regis Achaz, & de filio Ezechias, quem erat paritura. Quod multo magis Epiphanius & Hieronymus merito rident. Edna enim est hæc prophetia regnate iam Achaz, ad eum enim tanquam regem dirigebatur. Emmanuël primo anno regni eius editum fuisse, iam Ezechiam nouem vt minimum annos natum fuisse constat. Regnauit enim Achaz sexdecim annos. 4. Regum. 16. 2. & 1. Par. 28. 1. quo mortuo statim regnauit eius filius Ezechias 4. Regum 16. 20. erat autem viginti quinque iam annorum cū regnare cõcepit. 4. Regum 18. 2. & 2. Par. 29. 1. Nilhilo plus coloris habet, quod alii dicebant, id esse de vxore Isaiæ intelligendū. Nam neg virgo erat, nèq̄ filiu vllū peperisset cõtata q̄ emmanuel aut fuerit, aut vocatus sit. Quantum recentiores Iudæi nobis obiciunt quod & priet scriptores vix auergerunt, & maiorè habet speciem difficultatis: non potuisse dari signum Achaz, quod videre ipse non possit, quippe quod non nisi cõtingentis post annis esset euenturum. Quomodo respondendum sit, Chrysofostomus in cõmentarijs ad eum locum videtur indicare: signum non dari Achaz, sed domui David, quæ nō solum vsq̄ ad Christum permanfuit, sed ipsius quoque Christiana paritura erat. Principio quidè, p̄pheta Regi Achaz petenti quodcumque vellet, signi conditionem obulerat, ex quo intelligeret, Deū sibi contra regem Assyriorum assurturum, vt vnde cemo. *Pete tibi signum à Domino Deo tuo*. Quod q̄ cõtemens petere noluit: commutata oratione, p̄pheta aliud maius signum, quod quod petere nō auderet,

maiores liberationis argumentum Deum non iam Achæ sed domus Davidis daturum prædicat.

Et per hanc. Quod quidam mirantur apud Iſaiâ esse vocabis. & Euangelistam dixisse.

Quod est interpretatum, Emmanuel nobiscum Deus. Quo autem modo Deus nobiscum esse per hoc nomen significetur, quæri solet.

25. Et non cognoscere eam. Hilarius cognoscere, interpretatur, pro vxore habere.

Dicitur, quod 9m, ante. 29 in, quo. 10 dicitur acti. primum in scriptura.

Aronymus aduersus Heluidium, & Chrysoſtomus hoc loco multis exemplis demonstrant.

Filium suum primogenitum. Hoc aliud erat hereticorum argumentum, qui de Marię virginitate male sentiebant.

Filius enim secundogenitus nullus est. ibi nec primogenitum esse posse. Epiphanius videtur vim argumenti declinare.

7m nom. nō primogeniti.

CAPVT II.

Luc. 1. 4. 7.

Misc. 1. 42. 1022. 7. f. 42.

¶ Mergo natus est Iesus in Bethlehem Iuda, in diebus Herodis Regis, eccce Magi ab Oriente venerunt.

die puero. & cum inueneritis, renunciate mihi, ut ego veniens adoræ eum.

¶ In Bethlehem. Seruans Evangelista leges historicæ locum, tempus, euentuque describit.

Cur Christus in Bethlehem natus. Ratio est facilis, primum quod Michas propheta prædixisset.

¶ Iuda. Plerique codices habent, et vobiscum Iudæam, at que ita videtur Chrysoſtomus, & Euthymi legitisse.

Qui cum audivissent Regem, abierunt. & ecce stella quam viderant in Oriente, antecedebat eos.

¶ Bethlehem. Nam etsi id verum est, tamen ita appellari cepta non est.

¶ Bethlehem. Nam etsi id verum est, tamen ita appellari cepta non est, nisi postquam a Romanis factum est.

¶ Bethlehem. Nam etsi id verum est, tamen ita appellari cepta non est.

IN CAPVT II.

Luc. 1. 4. 7.

Magi

1. quæstio, de Magis.

Magi Hebræi que quæstio, in Acolutha.

Magi ab Oriente venerunt. Quatuor de Magis quæstiones esse possunt. Qui fuerint? quot? unde venerint? quo tempore profecti? Nam de stella qualis fuerit, & quo modo ex ea Christum natum cognoverint, postea dicemus. Præmissa quaestio ex altera pendere mihi videtur. Nam Hebraice, an Græce Mattheus scripsit? Nam si Hebraice, significatio nominis מַגִּישׁ מַבְּשִׁימַי sequenda erit: si Græce, nominis μάγιστρον. Hebraice autem scripsit diximus in præfationis capite quinto. Videndum ergo qui sint qui Hebraice vocantur מַגִּישׁ מַבְּשִׁימַי quod hoc loco legimus. מַגִּישׁ מַבְּשִׁימַי igitur vocantur Hebræi, quos Latini præfignificatores, ut apud Plantum legimus, id est, qui incantationibus, & alia qua arte rerum species immutant, ut alia sunt, alia videntur, ut ait R. Abraham. Quales illos Pharaonis fuisse legimus, qui diabolice arte diuinam Moyse arte in transformandis rebus imitabantur. Exod. 7. 12. 22. & 8. 7. At illos nec nobis interpretat, nec Septuaginta Magos solent vertere: sed ille vbi que maleficos: hi magos dicit, aut magos, ut Exod. 7. 11. & 22. 18. Deut. 18. 10. & 2. Par. 33. 6. Iere. 27. 9. Daniel. 2. 2. Malach. 3. 5. Magos vero & nos ter interpretat, & septuaginta eos vocare solent quos Hebræi מַגִּישׁ מַבְּשִׁימַי id est, qui inspectione fidem futura prædicant, sagacitate naturæ somnia interpretant, ut Dan. 1. 20. & 2. 10. 27. & 4. 4. & 5. 7. 11. 15. vertit etiam Magos vetus interpretat, quos Hebræi vocant מַגִּישׁ מַבְּשִׁימַי Pythones, septuaginta vero solent redere, ut Septuaginta dicit, ut Lent. 19. 31. & 20. 6. & 1. Reg. 22. 5. 9. Hos autem de quibus Mattheus loquitur, credibile vix esse fuisse מַגִּישׁ מַבְּשִׁימַי præfignificatores, non esse apud omnes gentes infame: cum eos Euangelista Magos honoris causa, non minare videatur. Vnde me suspicio aliqua subit, aut totum Euangelium, quod Hebraice nunc habemus, aut hoc certe verbu non a Mattheo: sed a Mustero scriptu esse, qui scripturæ cõ fuerit parum animaduertens, quos מַגִּישׁ מַבְּשִׁימַי Magos vocare oportebat מַגִּישׁ מַבְּשִׁימַי præfignificatores appellauerit. Itaque quia Hebraice fides scilicet nos, Græcam sequamur, non omnes Magos ergo tribus modis appellatos inuenio. Nam & qui nefarijs magis non naturalis, sed diabolice artibus utebantur. Magi dicti sunt Len. 19. 31. & 20. 6. & Act. 8. 9. & 13. 6. & apud Herodotum lib. 3. & Strabonem 15. non artis, aut cõditionis, sed nationis nomine est: inter quinque enim gentes, quæ Mediam incolant, Magos connumerat, quidem facit Epiphanius in Epitome fidei Catholicæ, nisi quod aliam illis originem, & regionem aliam assignat. Scribit enim filios fuisse Abrahami ex Cethura concubina, qui cum eiecit a patre essent, in Magodiam Arabiæ regionem venerint, ibique sedes fixerint: vnde & nomen vti videtur, putat accepisse. Magis vero visitata huius nominis significatio est, ut Magi apud Persas patrio sermone sapientes appellentur: ut apud Græcos Philosophi, apud Italos Heruzaræ aruspices atque Potestates, apud Indos Brachmanes, aut Gymnosophiste, apud Babyonios Chaldei, apud Aegyptios Hierophantæ: apud Gallos Druides vocantur, ut Cicero li. 1. de diuin. & Strabo lib. 16. tradiderunt, & nos ter Tertullianus lib. aduersus Marcionem, quo sensu & vero simile est, & creditum a plerisque Magos hoc loco nominari: & quia ab Oriente venerunt, vbi celebre Magorum nomen erat: & quia stella fuit ducti, quasi homines, qui omnem vitæ cursum stellarum obseruatione gubernarent, in qua omnis tunc Magorum sapientia versabatur: & quia Euangelista honoris causa, videtur Magos appellasse.

Magi autem, hoc, an autor.

A Hilarium lib. 4. de Trin. Rideat Basil. hom. de hunt. Christi. gener. Rideat Idaciolum ad Varim. Rideat Hieronymum aut H. eronymo aequale atate autorem. Pal. 21. Rideat Augustinum, ut vetulum certe, quisquis est, autorem lib. 3. de mirabilibus factis scripturæ. Rideat Isidorum, Bedam, & Strabonem, ut alios non nominem, quos liberio forsasse impudentia ridebit. Hi enim omnes reges fuisse credunt, & illo Psalmi loco fidem faciunt. Non quod credant Reges fuisse Tharsis: sed quod Reges Tharsis pro quibusvis Gentium regibus, quasi exempli loco a Dauide positos putent, ut Tertullianus ex exemplis etiam scripturarum docet. eodemque sensu Ecclesia in festo Epiphaniæ illum Psalmi locum usurpat. Solent enim sæpe, quæ de vna persona dicta sunt, ad aliam propter similitudinem non ignoranter, sed prudenter accommodare. Nec enim ignorat scriptu esse, Luc. 10. 42. Maria optimam partem elegit, non de Maria Christi matre: sed de Maria Lazariorum dictum esse: tamen ad Christi matrem in eius festo prudenter accommodat, quia & ipsa Maria est, & vere optimam partem elegit. Præterquam quod Ecclesia Magos fuisse Reges non certa & Catholica fide, sed probabilis opinione credit. Licet enim Christiano poetæ patrum nostrorum memoria salua religione diceret: Nec Reges ut opinor videntur. Licet multis nostro tempore Catholicis, & eruditissimis Theologis idem scribere, suamque opinionem, non vt ille risu, sed magna argumentum confirmare: non fuisse Euangelistam silentio nomen Regum, si Reges fuissent præter turam: cum id ad honorem adorandi Christi magnopere pertineret: maior apparatus expectandus ab Herode Reges a Rege illa nos non ignoramus, & malum tamen credere fuisse Reges: non illos quidem Persarum nobilissimos, sed tamen Principes qui Regum aut Regulorum nomen mererentur, sicut ille Ioan. 4. 46. 49. & sicut amici Iob, qui ad consolandum eum venerant, Tob. 2. 15. Reges appellatur, & vt Marcus c. 6. 14. Herodem magni Herodem filium Regem appellauit, cum non Rex, sed Tetrarcha esset Galleg Mat. 14. 1. & Luc. 3. 1. Certe Poeta Iuuenius primores gentis suæ, & proceres appellat. Coniecturæ sunt, quod ab Oriente vsque veniant: vnde privati præfesto philosophiam longo suscepto itinere non venissent: quod Regem natum adoratur: quod facere soli principes solent: quod thesaurus habuerint ver. 11. quod ab Herode simul vt venerit comprehensi non sint, & in crucem acti: quod ipse Herodes dicat se quoque adorandi causa, cum, vbi sit, intellexerit, iuram esse, simulat: quis neget: tamen veritatem certe simulabat, quasi omnes Reges deberet Magorum exemplo nouum Regem adorare, quod privati homines nunquam ausi fuissent coram tyranno profiteri, legitimum Iudæorum Regem natum esse. At eum Euangelista Reges non appellauit. Cur autem libri libri amici eius Reges non appellat? Tobis vero libri autor appellat? Si alius Euangelista illam eandem scripsisset historiam, quam Ioannes cap. 4. 46. scripsit, illam fortasse, quem Ioannes regulum vocat alio nomine vocauisset. Neque ratio quaerenti omnino deerit, cur Mattheus Magos potius quam Reges, cum vtique essent, appellauerit. Voluit enim tacite rationem reddere, ex qua stella Christum natu esse cognouissent. Hoc enim Magorum non Regum fuit.

De numero minus constat. Hic etiam ridet nos hereticorum interpret, quod tres fuisse credamus, inde in errore duci, quod tria fuerint munera, Quasi singuli singula, non cunctis eum communiter obtulerint. Ipse quatuordecim fuisse nescio apud quem autorem legerit, certe non nisi apud Catholicos legit, vnde potuit facile cognoscere nos non certo fuisse tres, sed probabiliter credere. Auctor operis imperfecti ex Apocrypha quadam scriptura, quam suo tempore nomine Seth extulisse

Mantua, non in Le.

2. Quæstio, quæ fuerit Magi.

Caluinus, in Hermen.

3. Quæstio, unde Magi venerint.

Caluinus, in Hermen.

4. Quæstio, quando Magi venerint.

triste dicit, duodecim fuisse tradit. Strabonem plures autem fuisse ex modo loquendi Euangelistæ colligit. Communis non solum vulgi, sed veterum etiam auctorum opinio est, fuisse tres, Augustini ser. 19. & 23. de tempore, Leo. ser. 1. 4. 5. 6. 7. 8. de Epiphania, Rupertus in commentarijs, eaque multo est exteris probabilior. Illud enim certum est plures fuisse, cum Euangelista numero semper multitudinis Magos appellet, & probabiliter plures fuisse duobus q. 1. non quali, vt vocat, sed plurali vsus est numero. Fuisse aut tres, est non certa tamen probabili cõiectura ex donorum numero colligitur. Credibilis n. est diuersa quæ cadem omnia munera dedisse, quod id magis fit vitarum, & gratius accipientibus, honorificentius dantibus esse solet. Certe hæc opinio aliqua alia ratione probari possunt.

Vnde autem venerint, quæ tertia erat quæstio, est magna ex parte Euangelista declarauit: relictus tamen est diuersis opinionibus locut. Multic enim veteres auctores ex Arabia venisse putant. Iulianus in Tryphone. Tertullianus aduersus Iudæos, & li. 3. contra Marcionem, Cyprianus in serm. de stella & Magis, Epiphanius in Epitome. Nec tamen ex Occidente, vt heretici putant, Orientem fecerunt. Est enim Arabia ad Palaistinam inter Orientem & Meridiem: & solent regiones medice nunc Orientales, nunc Meridionales appellari, sicut Regia Saba, Regina Austri, id est, Meridionalis dicta est Mat. 12. 42. & Luc. 11. 31. Moti sunt non immerito hiauctores propheta Dauis. Psalm. 71. 10. Reges Arabum & Saba dona adducent. Ipla quoque inuena patriam prodiit, Nam Arabiam totam autem, & Sabeorum regionem thure odoribusque abundantem ad eum certu est, vt his ipsis verbis regione apud poetas celebrant. Alij Chaldaeos fuisse dicitur, aliquid quoque Chryostomum placuit. Scribit n. quod mirum est, a Deceptione venisse. Idem quoque Strabon auctor Glossæ, quam vocant Ordinaria, & nonnulli nostro tempore viri fide eruditissimi sententiam quoniam possuntum est argumentum, quod neque ex Periside neque ex Arabia tredicim dierum spatio venire potuisse. Hic ego omnino affector opinionis. Nam est Chalcei mediæ inter Septentriones & Orientem esse facio, in consuetudine scripturæ est vt septentrionalis appellatur. Nota sunt illic Prophetarum voces, Chalceam significantes, Ab Aquilone patitur omne malum. Ier. 51. 44. & 46. & 37. 9. Communis mihi placet opinio ex Periside venisse, & quia plures habet auctores. Chryostomus. 7. Auct. operis imperfecti, h. 2. Cyrillum Alex. lib. 4. in Isaiam, Iuuenium poetam, Theophylactum, & omnes fere posteriores: & quia nomen ipius Magorum Perisicum est: & quia Euangelista dicit ab Oriente venisse, & quia Perisicos præ se mores ferunt. Reges enim adorare, & non sine munere adire Perfisiam erat, vt omnes eius gentis scriptores tradunt. Quo autem modo tredicim dieb. venire potuerint, paulo post explicabim.

Quarta superest quæstio, quando non venerint, & quando profecti sint: duas n. hæc partes quæstio habet. Epiphanius duobus post natum Christum annis venisse affirmat, & omni ore contendit. h. 2. 30. & 31. propter illa verba. v. 16. Occidit omnes pueros a bimatu, & infra secundum tempus quod exquiritur a Magis. Idem quoque ante eum, Eusebium Cæsariensem fuisse, ex eius apparere Chronico. Multo verior est Ecclesie sententia 15. die post natum Christum venisse: quod veteres etiam auctores tradiderunt, August. ser. 1. 2. & 3. de Epiphania, Leo octo serm. 1. 1. Certe illud constat, non multis post diebus aduenisse: Hoc enim Euangelista significat, cum dicit, Cum natu esset Iesu ecce Magi venerunt. Nam & cõnexio verborum & particula illa, ecce, indicat post Christi natum statim Magorum aduentu secutu fuisse, vt Gen. 29. 9. Adhuc loquebatur, ecce Rachel veniebat cum ovibus. Iud. 6. 24. Necdum intra se verba cõpulerat, & ecce Rebecca egrediebatur, & q. 3. certu est, Ioseph & Ma-

riam non mansisse in Bethlehem supra quadraginta dies purificationis, quin ex lege præscripti erant. Len. 12. 2. Statim venerunt in Ierusalem vt sissent eum Domino Luc. 2. 22. & statim reuerterunt in Galileam ver. 39. Magi autem Christum in Bethlehem inuenerunt Mat. 2. 9. ergo ante quadraginta diebus a natali diem Magi venerunt. Quod enim Epiphanius ait Ioseph, & Mariam singulis annis eodie ex Aegypto in Bethlehem venire consueuisse: cumque post duos annos redissent, Magos eos inuenisse: mirum videri potest nam eruditio vno in mentem venire potuisse: quis enim credat Ioseph & eodie contra naturalem caritatem, & contra mandatum Dei Mat. 2. 13. infantem in illum ipsius locum, vbi a tyranno quaeri sciebat, rediturum fuisse eum etiam mortuo tyranno, & a Deo admonitus, vt reuertetur, aut non fuerit in Iudæam redire: sed in Galileam diuertit v. 22. Aliquod etiam est argumentum, quod Ioseph & Maria ad eum incommode in Bethlehem habiti fuerint, vt credibile non sit duos itace in præsepti Christo eos manere voluisse. Quia do ergo ex patria profecti sunt? Quidam duobus ante tale Christi annis præfatos putant uideim impulsu verbi v. 16. a bimatu & infra secundum tempus quod exquirat a Magis. Ad quam sententiam auctor operis imperfecti hom. 2. & August. ser. 7. de Epiphania accedere videntur. Mihi vero incredibile videtur, Magos duobus integros annos itinere possuisse, etiam totum terrarum orbem pedibus peragrassem. Nam nostra ætate Magallanus duobus annis in Lusitania suspensis impeditis, in multo diu locis com morato vna naui totu circuitu orbem terrarum nauigavit. Alij quidam stellam quiddam ante duos annos Magis apparuisse: non tamē statim profectos fuisse eos: prius disipulata fuisse diu, quid stella portendat, re vera explorata ad ordandam professionem. Hoc et poltea, cum de stella agemus, resutabimus. Eiusdem tenentia esse, nimis adhuc longum erit tempus. Mihi Augustini sententia valde placet. ser. 3. de tempore eos non nisi natum Christum ex patria discessisse. Hanc enim vim habet, Videntes stellam eum in Oriente, id est, que natum significabat. Cum autem 13. post die credatur adorasse, reliquum est non vltra octo aut nouem dies in itinere potuisse. Nec enim eodem die, quo stellam viderunt, discessisse credendum est, & Ierosolymis Herodes eos interrogat, dii Scribas & Sacerdotes consulit, duos vt minimu discessisse dies, valde est vero simile. Quo magis miru est costantillo tempore ex Periside vique venire potuisse. Dux tamen res admirationem tollent: altera quod credibile sit eos non ex vltimis, sed ex proximis Perfisiam sinibus venisse, qui ab Ierusalem vix vltra discentas leucas distare reperiantur. Altera, quod verosimile sit camelis vter esse, qui quatuor onerati 40. quotidie leucas conficere dicuntur. Nā quod si magis vult diuina id factu virtute: vt fieri potuisse credidit, ita factu fuisse non est necessarium, nisi probentur.

Ierosolymam, Merum cur Ierosolyma venerint cum in Bethlehem ab stella ducebantur. Siqui putet stellam prope Ierosolymam disparauisse, vt Magi natu regem in vrbe regia nuntiaret, ne Iudæi ignorare possent, q. Gentium testimonio discordant. In qua sententia Ambrosius est li. 2. in Lucam. ca. 2. & Aug. ser. 30. 31. & 35. de tempore, & Chryostomus ho. 7. in Mat. Basil. in ho. de hum. Christi gen. Theophylactus, Bern. in sentent. Quod est et probabiliss. Ierusalymitanti stellam non viderint, nec enim Euangelista videtur prætermittitur fuisse. Quod si non disparauisset, omnes vbiq. eam viderint. Id est in die Euangelista v. 9. Qui cum audissent regem aduentu, & ecce stella, quæ viderant in Oriente ante celestati eos, vbi am vnius flares supra vlt erat puer. Quasi diu fuisse Ierusalymam, non viderint, & simulat q. inde discessissent, iteru videre cepit. Bern. ex illa præter Magos Ierusalymam venire voluisse, vt de nato interrogarent regem: eodie stellam

Cur Magi Ierosolymam veniant.